

MEMÒRIA D'ACTIVITATS 2019

«Cal apuntar a l'infinit per avançar un metre».

Joan Brossa

Durant el 2019 la Fundació Joan Brossa ha aconseguit consolidar la seu de l'entitat a partir d'una programació que es vertebrava a partir de tres cicles temàtics ('La realitat en acció', 'La crisi del llenguatge' i 'PostBrossa') i de l'obertura d'una sala nova, el 'Gabinet Brossa'. A més, ha contribuït a impulsar el servei educatiu de l'entitat i a convertir-lo en un espai de referència per als centres educatius. Sense cap mena de dubte, la celebració de l'Any Joan Brossa ha permès posicionar la seu de la Fundació com la casa de la paraula i de la poesia atès que l'entitat va esdevenir l'autèntic batec de la commemoració.

El recorregut realitzat al llarg de l'any ajudarà a dibuixar el camí per acabar de posicionar la Fundació dintre del panorama cultural barceloní tot esdevenint un espai híbrid i sense límits en clau poètica. Així doncs, després de l'Any Joan Brossa, la Fundació continuarà treballant per promoure un espai i una programació en què la poesia polièdrica i transversal esdevingui clau i en els quals Joan Brossa es converteixi en el paraigua creatiu de La Seca. És així com la Fundació aixecarà un espai dedicat a la creació contemporània i als discursos i estètiques poètiques d'avantguarda i com, des de l'impuls d'un projecte futur de Càtedra Joan Brossa, s'unificarà el coneixement acadèmic del poeta i es dotarà de prestigi i rigor a la recerca i a l'estudi.

ÍNDEX

✧ Any Joan Brossa	4
✧ Organització interna	10
✧ Programa expositiu	14
✧ Projecte educatiu	28
✧ Programa públic	38
✧ Comunicació i difusió	48
✧ Publicacions	51
✧ Constel·lació Brossa	56

ANY JOAN BROSSA

L'any 2019 ha estat un any especialment rellevant per a la Fundació atès que es va celebrar el centenari del naixement del poeta. L'Any Joan Brossa va ser comissariat per **Manuel Guerrero** i coordinat per Judith Barnés des de la Fundació i per Júlia Català des de la Institució de les Lletres Catalanes. David Torrents en va dissenyar el logotip i la imatge de capçalera així com tots els elements gràfics i de comunicació vinculats a la commemoració i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya va crear un web específic on s'anaven actualitzant totes les activitats desenvolupades durant el 2019. Els continguts i les imatges d'aquest web van ser facilitats per la Fundació Joan Brossa:

<https://cultura.gencat.cat/ca/temes/commemoracions/2019/anybrossa/inici/>.

Capçalera per a l'Any Joan Brossa dissenyada per David Torrents

OBJECTIUS

Amb l'Any Joan Brossa es varen assolir, principalment, quatre objectius:

✱ Consolidació de l'espai expositiu

L'obertura de la nova seu de la Fundació a finals d'octubre del 2018, amb una programació que combina memòria i contemporaneïtat amb l'objectiu de fer perviure l'univers creatiu del poeta mitjançant un discurs obert i sensible envers les noves generacions, va ajudar a convertir aquest espai en el cor de l'Any Joan Brossa. Un total de **4.807 persones** varen visitar la seu de la Fundació durant el 2019. En aquest sentit, cal destacar-ne l'obertura de l'espai durant la Nit dels Museus, el rejuveniment dels visitants, principalment gràcies a l'exposició temporal 'La xarxa al bosc. Joan Brossa i la poesia experimental, 1946-1980' comissariada per Eduard Escoffet, així com l'activació de visites performàtiques a la seu de la Fundació, la qual cosa ha permès l'entrada de grups escolars i, per tant, la consolidació de nous públics.

✧ **Activació de relacions institucionals**

L'equip directiu de la Fundació ha tingut reunions amb diferents òrgans: Ministerio de Cultura y Deporte, Diputació de Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Institució de les Lletres Catalanes i Institut del Teatre. Aquestes reunions han contribuït a potenciar el programa cultural desplegat a l'equipament així com la possibilitat d'obtenir un finançament específic per a alguns dels projectes més destacats de la commemoració.

En aquesta línia, convé destacar també la col·laboració amb entitats culturals per tal de donar a conèixer l'obra del poeta mitjançant projectes expositius. En primer lloc, hi hauria l'exposició temporal 'Joan Brossa. Poeta de la revolta' comissariada per Manuel Guerrero i Judith Barnés a El Born CCM; en segon lloc, hi hauria la producció de la mostra itinerant 'Brossa polièdric', comissariada també per Barnés i produïda per la Xarxa de Biblioteques de la Diputació de Barcelona; i finalment, hi hauria la itinerància de la instal·lació visual i sonora 'No em va fer Joan Brossa' de Cabosanroque, gràcies a una subvenció concedida pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

✧ **Internacionalització del poeta**

Diverses han estat les accions dutes a terme per la Fundació amb la voluntat de difondre l'obra de Brossa més enllà de les nostres fronteres. En primer lloc, cal destacar de nou l'exposició 'La xarxa al bosc' atès que va fer dialogar la poesia brossiana amb la d'altres creadors contemporanis afins d'Europa i d'Amèrica. Però també cal posar-hi de relleu la celebració del *II Simposi Internacional Joan Brossa: Els arbres varien segons el terreny* coordinat des del grup de recerca de la Universitat de Barcelona, Poció. Poesia i Educació, dirigit per Glòria Bordons; l'organització d'una trobada de traductors amb el suport de l'Institut Ramon Llull; la presència de la Fundació i de l'obra de Brossa a la Fira del Llibre de Frankfurt tot editant un material especialment pensat per despertar l'interès d'editors estrangers envers l'obra del poeta; i la materialització de la itinerància de l'exposició 'Poesia Brossa', produïda pel MACBA a partir del Fons Joan Brossa que la Fundació va dipositar al Museu i comissariada per Pedro G. Romero i Teresa Grandas, al Museo Nacional de Bellas Artes de Argentina i al Centro Cultural Kirchner de Buenos Aires.

✧ **Presència brossiana a les llibreries**

Durant l'Any Joan Brossa s'han publicat o reeditat un total de **vint-i-un llibres** que contribueixen a l'estudi, a la difusió i a la lectura de l'obra del poeta. D'entre els projectes editorials més destacats convindria esmentar-ne dos. El primer seria el catàleg raonat sobre la poesia visual produïda per Brossa entre el 1941 i el 1970, editat per la Fundació Azcona i coordinat per Glòria Bordons i Alicia Vallina; i el segon es tractaria del tancament de la reedició del teatre complet de Joan Brossa, un projecte que va començar l'any 2011 amb Arola Editors i que va acabar el 2019, sota la coordinació de Bordons i d'Héctor Mellinas, amb vint-i-dos volums de butxaca que pretenen no només que el teatre de Brossa es llegeixi sinó que també es representi.

ACTIVITATS DESTACADES

A mode de resum, les activitats més destacades de l'Any Joan Brossa, ordenades per ordre cronològic, foren les següents:

✧ **Ens va fer Joan Brossa**

Cicle de diàlegs

Data: tot l'any

Lloc: Fundació Joan Brossa

✧ **100 Joan Brossa**

Marató poètica en homenatge a Joan Brossa. Inici simbòlic de l'Any Joan Brossa

Data: 19 de gener

Lloc: Fundació Joan Brossa

✧ **Brossa. La insurrecció poètica**

Estrena documental

Data: 28 de febrer

Lloc: Filmoteca de Catalunya

✧ **Firmament submergit i altres obres musico-visuals /
Tocatina i altres obres musicals, visuals i teatrals**

Concerts en homenatge a Josep Maria Mestres Quadreny en el marc
del 90è aniversari

Data: 1 de març

Lloc: SGAE Catalunya

Data: 2 de març

Lloc: Fundació Joan Brossa

✧ **Laberint striptease**

Espectacle teatral

Data: del 10 d'abril al 12 de maig

Lloc: Escenari Joan Brossa

✧ **Cantània**

Projecte educatiu

Data: del 14 de maig al 6 de juny

Lloc: L'Auditori de Barcelona i altres localitzacions

✧ **La xarxa al bosc. Joan Brossa i la poesia experimental,
1946-1980**

Exposició temporal

Data: del 16 de maig al 17 de novembre

Lloc: Fundació Joan Brossa

✧ **Brossa a capell A**

Videomapatge

Data: del 20 al 24 de setembre

Lloc: Ajuntament de Barcelona

✧ **Joan Brossa. Poeta de la revolta**

Exposició temporal

Data: del 4 d'octubre al 2 de febrer del 2020

Lloc: El Born CCM

✧ **Poesía Brossa**

Itinerància internacional

Data: del 9 d'octubre al 8 de desembre

Lloc: Museo Nacional de Bellas Artes de Argentina i Centro Cultural Kirchner de Buenos Aires

✧ **Fira de Frankfurt**

Esdeveniment internacional

Data: del 16 al 20 d'octubre

Lloc: Frankfurt

✧ **II Simposi Internacional Joan Brossa**

Simposi internacional

Data: 7 i 8 de novembre

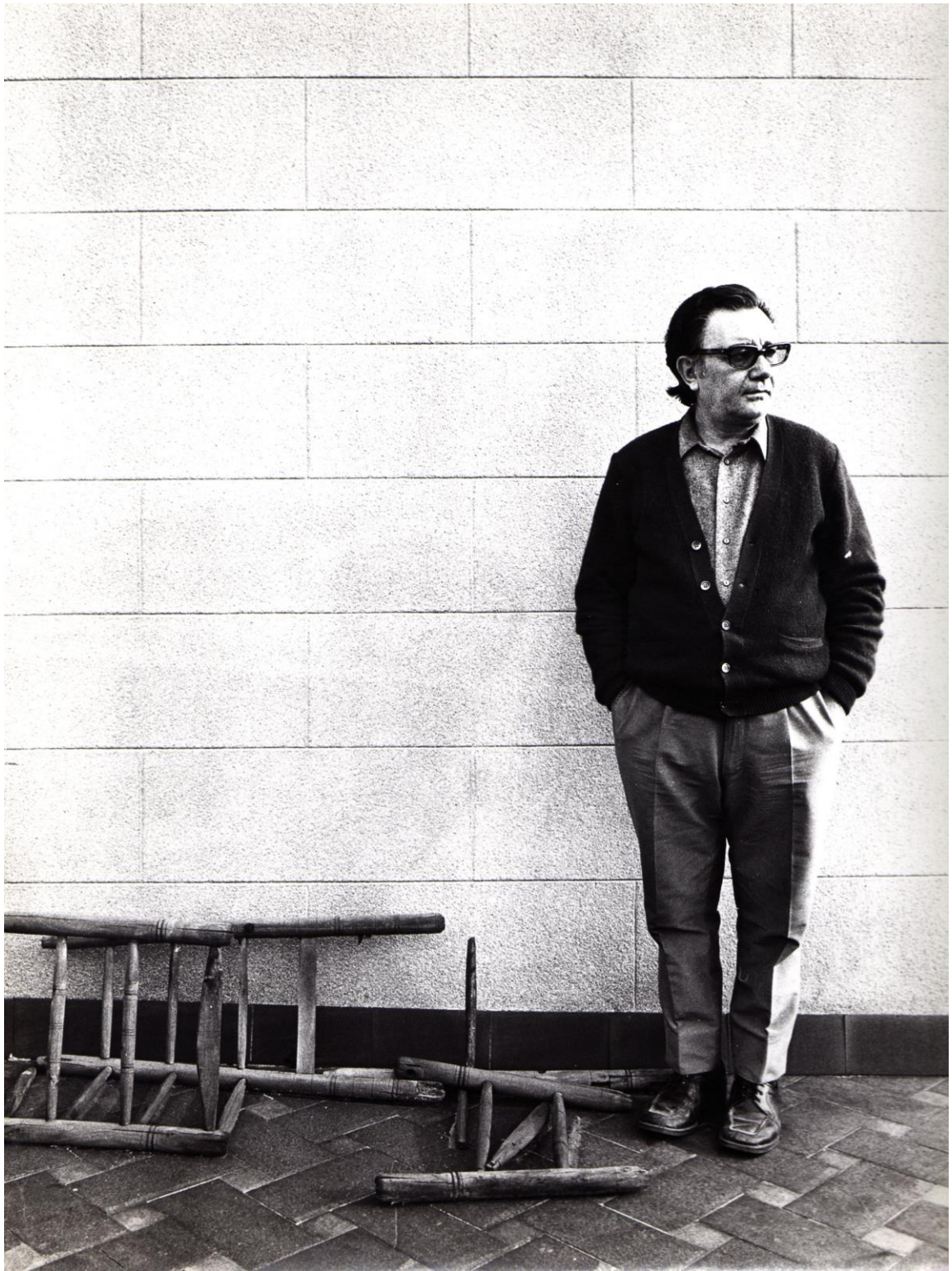
Lloc: Institut d'Estudis Catalans

✧ **Cloenda Any Joan Brossa**

Acte institucional

Data: 17 de desembre

Lloc: Teatre Nacional de Catalunya

Joan Brossa fotografiat per Morgan l'any 1973

ORGANITZACIÓ INTERNA

La Fundació Joan Brossa ha desenvolupat el funcionament i l'activitat generada durant el 2019 a través dels òrgans de gestió següents:

✧ **PATRONAT**

President: Vicenç Altaió

Vicepresident institucional: Daniel Giralt-Miracle

Vicepresidenta d'estudis: Glòria Bordons

Secretari i tresorer: Joan Abellà

Vocals : Hermann Bonnín, Mercè Centellas, Xavier Folch, Dolors Guilleumas, Jesús Julve, Carme Llopis, Albert Mestres, Jaume Maymó, Arnau Puig i Antoni Rubió.

Vocal institucional: Ajuntament de Barcelona

President emèrit: Josep Maria Mestres Quadreny

Vocal emèrit: Guillem Sánchez

Durant el 2019 es va celebrar un patronat que tingué lloc el **17 de desembre** a la seu de la Fundació. En aquest patronat es va plantejar la possibilitat de renovar i rejoyenir aquest òrgan per part de la Fundació mitjançant la incorporació de nous patrons i de vocals institucionals com podrien ser Manuel Guerrero i l'Institut del Teatre. Es mantingué la intenció d'incorporar-hi la Fundació Antoni Tàpies i la Generalitat de Catalunya. La Fundació es va comprometre també a revisar-ne els estatuts, arran de la nova llei de fundacions, per tal de renovar-los i adequar-los a la nova llei. Finalment, en aquesta reunió es va fer la petició formal a la Fundació per part de l'Ajuntament per presentar un projecte de gestió integral de tot l'edifici.

✧ **EQUIP DE GESTIÓ I COORDINACIÓ**

Es mantingué la plantilla executiva de la Fundació pel que fa a la gestió i coordinació de l'entitat:

Judith Barnés, responsable de programes públics, comunicació i educació

Maria Canelles, responsable de projectes expositius i programació de l'espai

Pel que fa al suport al servei educatiu i a l'espai d'exposicions es continuà comptant amb **Bàrbara Bayarri i Pilar Rubio**.

Equip humà de la Fundació Joan Brossa. Fotografia de Meri Farnell

L'organització implicà una reunió setmanal d'avaluació i seguiment per part de les dues persones responsables dels projectes i una reunió mensual amb la totalitat de l'equip per tal de distribuir tasques, prioritats i recursos. El volum d'activitat generat durant l'Any Joan Brossa va fer que la comunicació interna fos fluïda i continuada. En alguns casos fou necessari convocar reunions extraordinàries.

Entre els mesos de març i setembre, Maria Canelles agafà el permís maternal i fou substituïda per Bàrbara Bayarri en el càrrec de gestió i de coordinació. La tasca de Bayarri fou realitzada temporalment per **Ona Sallas**. Quan Canelles tornà a la Fundació, Bayarri retornà al lloc inicial i finalitzà el contracte de Sallas.

Pel que fa a la distribució de tasques, i més enllà de l'atenció al visitant, Bàrbara Bayarri donà suport al correcte desenvolupament del servei educatiu i Pilar Rubio realitzà tasques de manteniment del web de la Fundació i d'actualització del recull de premsa de l'Any Joan Brossa, a banda d'ajudar ambdues en el correcte funcionament dels projectes expositius i de les activitats programades a l'espai.

A partir del mes d'octubre la Fundació acollí **Isabella Bueno**, estudiant en pràctiques del Màster de Gestió de Patrimoni Cultural de la Universitat de Barcelona. Bueno donà suport als diferents projectes i activitats que la Fundació desenvolupà durant el període de pràctiques. Judith Barnés en fou la tutora.

✧ EQUIP DE DIRECCIÓ

Està format per membres del Patronat de la Fundació (**Vicenç Altaió, Joan Abellà i Glòria Bordons**) i per l'equip de gestió i de coordinació (**Judith Barnés i Maria Canelles** i, de forma temporal, Bàrbara Bayarri) per tal de prendre decisions importants que afectessin a la programació i al funcionament intern de la Fundació.

Es realitzà una reunió al mes i, en cas que sorgís alguna urgència, es resolia per correu electrònic informant-ne a tots els integrants per tal de poder avançar en el dia a dia.

✧ CENTRE D'ESTUDIS JOAN BROSSA

Aquest òrgan l'integren Vicenç Altaió, Marc Audí, Judith Barnés, Glòria Bordons, Maria Canelles, Marc Chornet (Escenari Joan Brossa), Eduard Escoffet, Francesc Foguet, Teresa Grandas (MACBA), Manuel Guerrero, Alicia Kopf, Jordi Marrugat, Albert Mestres, Carles Rebassa, Rosa Tharrats i Ester Xargay.

S'ha comptat amb la presència simbòlica de Pere Portabella i d'Hermann Bonnín, clars referents de l'univers brossià, així com del record de Carles Santos.

Les funcions del Centre d'Estudis Joan Brossa són les d'estimular el coneixement de Brossa entre les noves generacions a partir de la recerca aprofundida al voltant de l'obra i l'autor; desenvolupar estratègies diverses per difondre l'obra de Brossa; posar a l'abast del públic els diferents tipus d'obres de Brossa; canalitzar recursos perquè l'obra de Brossa estimuli la creació i desenvolupi l'estudi de l'obra de Brossa en relació als seus contemporanis i als creadors actuals. Durant el 2019 es van celebrar vuit reunions del Centre d'Estudis Joan Brossa que tingueren lloc els dies: 23 de gener, 20 de febrer, 20 de març, 30 d'abril, 29 de maig, 25 de juny, 10 de setembre i 10 de desembre.

Una de les novetats en el funcionament intern del Centre d'Estudis produïdes l'any 2019, amb la voluntat d'implicar-ne els membres i després de rebre'n alguns crítiques, fou la creació de quatre **grups de treball**:

Programació de l'espai. Format per Vicenç Altaió, Maria Canelles (coordinació), Eduard Escoffet, Teresa Grandas, Manuel Guerrero i Rosa Tharrats.

Poesia escènica. Format per Judith Barnés, Glòria Bordons, Maria Canelles, Marc Chornet (coordinació), Francesc Foguet, Albert Mestres i Carles Rebassa.

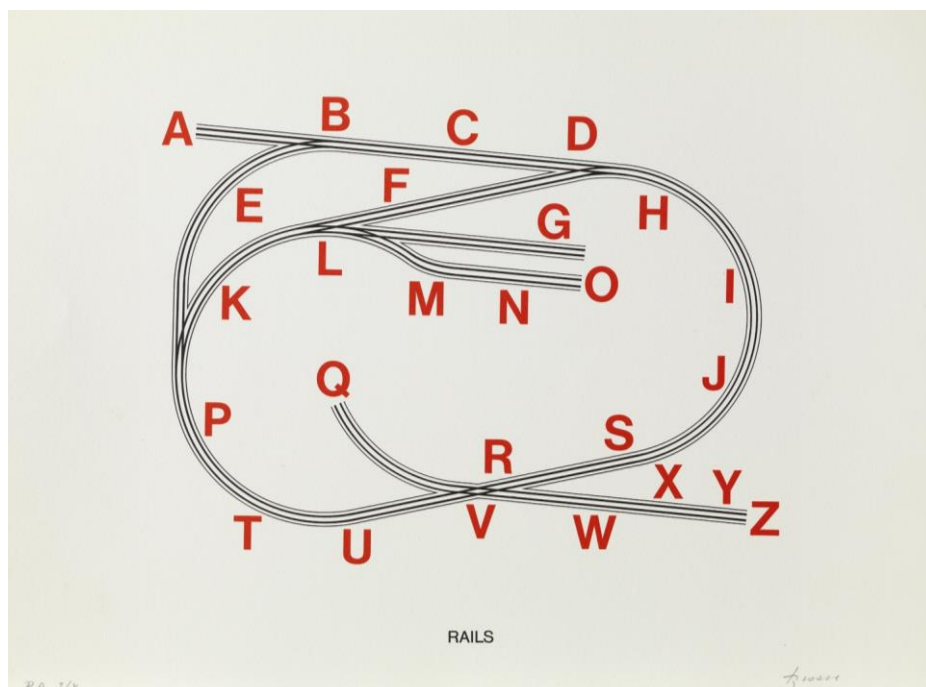
Recerca. Format per Marc Audí, Judith Barnés, Glòria Bordons (coordinació) i Jordi Marrugat.

Publicacions. Format per Judith Barnés (coordinació), Glòria Bordons, Manuel Guerrero i Carles Rebassa.

El 25 de juny es presentà la proposta de configurar els grups de treball i el 10 de setembre cada grup plantejà les línies de treball a desenvolupar. A partir de llavors, cada comissió definí una manera d'organitzar-se i de treballar, sota la figura del coordinador, per tal de fer trobades plenàries trimestrals que ajudessin a fer avançar els projectes encapçalats per la Fundació.

✱ COMISSIÓ ANY JOAN BROSSA

Durant el centenari han estat constants les reunions entre el comissari institucional, **Manuel Guerrero**, i **Judith Barnés**, principalment, per tal de coordinar el desplegament d'activitats generat durant l'any, preparar i assistir a les reunions institucionals previstes i treballar en l'elaboració de documents, plans de treball i material per donar cobertura als projectes encapçalats per la Fundació.

Joan Brossa, *Rails*, 1989

PROGRAMA EXPOSITIU

A LA FUNDACIÓ

L'Any Joan Brossa s'inicià amb l'exposició temporal '**Art i Follia. Joan Obiols Vié, Psiquiatre i humanista**' que va ser inaugurada el 25 d'octubre del 2018, comissariada per Jordi Obiols, amb motiu de l'obertura al públic de la nova seu de la Fundació. Aquesta exposició estrenà el cicle '**La crisi de la realitat**', un dels cicles que vertebrava la programació de la Fundació. L'exposició es va poder visitar fins al 14 d'abril. **2.506 persones** van visitar l'exposició, 1.454 de les quals ho varen fer durant el 2019.

Durant els mesos del 2019 en què l'exposició romangué oberta, s'hi varen programar dues activitats:

- ✧ **Rondar el marge.** Taller de creació artística col·lectiva en què es va fer un recorregut creatiu i personal des de la paraula fins a l'expressió visual. Aquest taller tingué lloc el 16 de març i va ser dinamitzat per Clàudia Torner i Ariadna Martí, educadores de l'Associació Susoespai, centre de creació artística i de salut mental.
- ✧ **Art i follia.** Presentació del catàleg de l'exposició editat conjuntament per la Fundació Joan Brossa i l'Ajuntament de Barcelona. L'acte de presentació tingué lloc el 10 d'abril i anà a càrrec de Vicenç Altaió, president de la Fundació Joan Brossa; Jordi Obiols, comissari de la mostra i coordinador del catàleg; Emmanuel Guigon, director del Museu Picasso i expert en art brut; i Pilar Bonet, experta en el Club 49.

El 16 de maig, després d'un mes de tenir l'espai expositiu tancat al públic, va ser inaugurada l'exposició '**La xarxa al bosc. Joan Brossa i la poesia experimental, 1946-1980**', un dels projectes més rellevants de l'Any Joan Brossa, comissariat per Eduard Escoffet. La mostra, en el marc del segon cicle de programació proposat per la Fundació '**La crisi del llenguatge**' repassava les diverses tendències de la poesia experimental entre els anys 1946 i 1980, el mateix moment en què Joan Brossa desenvolupà el seu llenguatge poètic. Les quasi bé dues-centes obres presentades, així com la documentació inclosa (revistes, catàlegs, edicions efímeres), permetien resseguir la creativitat poètica que volia traspasar fronteres polítiques i lingüístiques per crear una xarxa de comunicació internacional inexistent després de la Segona Guerra Mundial. El projecte també volia ser un bon estímul creatiu per als més joves, per als quals no

existeixen fronteres entre llenguatges escrits i visuals, i afavorir el diàleg intercultural ja que l'exposició incloïa obres en moltes llengües. Pel tal de projectar aquest discurs, durant el 2019 es va treballar en el desenvolupament d'una antologia de poesia experimental, a càrrec del comissari de l'exposició i editada per l'Ajuntament de Barcelona i la Fundació Joan Brossa, que no serà publicada fins al 2020. Aquesta exposició es va poder visitar fins al 17 de novembre i va rebre un total de **2.975 visitants**.

Pel que fa al programa d'activitats paral·leles, la Fundació va generar un programa que potenciés noves mirades a l'hora de parlar sobre poesia i creació poètica i que donés a conèixer llenguatges expressius poc coneguts. Així doncs, el programa d'activitats estava dividit en dos blocs:

✧ **Visites guiades a càrrec del comissari**

Generals: Nit dels Museus (18 de juny), 1 de juny i 6 de novembre.

Temàtiques: les revistes (19 de juny), Amèrica (17 de juliol) i lletres en l'espai (18 de setembre).

✧ **Mirades personals a càrrec de persones vingudes del món de l'art i del disseny**

Óscar Guayabero (15 de juny), David Bestué (29 de juny), Valentín Roma (7 de setembre), Anna Pahissa (21 de setembre) i José Luis Corazón (9 de novembre).

A banda d'aquestes visites, la Fundació va acollir escoles, col·lectius i centres d'art interessats a visitar l'exposició i l'espai. Judith Barnés i Maria Canelles es varen encarregar de rebre aquests grups. D'entre aquests col·lectius cal destacar l'acollida d'una seixantena de persones que provenien de l'Associació Amics dels Museus.

Altrament, els continguts i el format de l'exposició 'La xarxa al bosc' van permetre programar altres activitats a la seu de la Fundació com foren: la presentació de la suite '4 poemes visuals' dissenyada per Contemporànea amb un text d'Escoffet (7 de juny), una publicació pensada especialment per a la mostra; la presentació del llibre de poesia tipogràfica 'OP. CIT. ET AL' de Gerard Altaíó que va comptar amb un concert de poesia sonora (1 d'octubre); la realització de l'acció performance 'Fluxes 2019' d'Ana Solano (5 de novembre); i la presentació del número 2 de la revista literària 'Carn de Cap' de l'escola Bloom (6 de novembre).

Cal esmentar també que l'exposició es va integrar en un altre dels actes més rellevants de l'Any Joan Brossa: la celebració del II Simposi Internacional Joan Brossa – ‘Els arbres varien segons el terreny’ que va tenir lloc els dies 7 i 8 de novembre a l'Institut d'Estudis Catalans. En aquest sentit, es va convidar els assistents del Simposi a venir a la Fundació i fer una visita guiada acompanyats del comissari.

Amb ‘La xarxa al bosc’ es varen assolir dos objectius molt importants per part de la Fundació: d’una banda, es va contribuir a la renovació de discursos i a l’eixamplament dels límits de la paraula ‘poesia’ així com a la reivindicació de la figura de Joan Brossa com un dels autors més personals, amplis i contundents de la poesia experimental del segle XX i col·locar-lo al lloc que es mereix de l’escena internacional. De l’altra, la renovació de discursos també plantejava la necessitat de renovar el perfil de visitant tot aconseguint que la seu de la Fundació esdevingués un espai de referència per a les noves generacions tant pel tipus d’activitat programada com per la necessitat d’inserir noves maneres de fer entrar la poesia a les aules.

La Xarxa al bosc Joan Brossa i la poesia experimental, 1946-1980
a la seu de la Fundació Joan Brossa. Fotografies de Sílvia Poch

Gabinet Brossa a la seu de la Fundació Joan Brossa. Fotografia de Sílvia Poch

‘La xarxa al bosc’ va suposar també l’obertura definitiva d’una nova sala expositiva a la Fundació: el **Gabinet Brossa**, un espai dedicat a la memòria del poeta però, a la vegada, un espai pensat per a la creació contemporània i per a la relectura de l’obra Brossa. Aquesta sala, que comunica internament l’Escenari Joan Brossa i la Fundació, és un espai d’exhibició permanent en transformació constant al voltant de diferents conceptes o idees brossianes. L’objectiu principal és que esdevingui un espai de diàleg amb la figura i l’obra de Brossa però també amb el públic, ampliant així la possibilitat de visites a col·lectius com el familiar, l’escolar o l’adolescent, i amb joves creadors. Així doncs, és imprescindible que les propostes de relectura que s’ofereixin al ‘Gabinet Brossa’ s’acompanyin d’un programa d’activitats dirigit a diferents tipus de públic. La possibilitat de fer encàrrecs professionals a persones provinents de disciplines artístiques diverses, del món del pensament o de la literatura i de la pedagogia de l’art contribueixen a construir noves mirades a l’obra del poeta.

L'Any Joan Brossa finalitzà a la seu de la Fundació amb **'PostBrossa'**, una triple proposta expositiva, d'instal·lació i acció de la nova creativitat inaugurada el 3 de desembre i oberta al públic fins al 19 de gener del 2020, en què tant important fou la proposta expositiva com el programa d'accions associat. Les propostes expositives acollides foren:

✧ **Omnivoyeur ressort. Venda exclusiva de boira**

Ficció visual i sonora en què es posaren en joc dues maneres de relació amb l'espai a Catalunya: l'una, guiada per la inspiració musical; i l'altra, determinada per l'interès financer. Aquesta proposta fou concebuda per l'Equip 10 de Terra-lab.cat Eloy Fernández Porta, Carles Gilabert, Ignasi López i Mónica Sánchez.

✧ **La sala prohibida**

Reproducció de l'àtic d'una casa que es va buidar recentment a Barcelona en el qual va ser trobat un conjunt de nines *barbie* mecanitzades fent jocs i postures eròtiques i sexuals. Aquesta proposta va ser presentada per un grup de col·leccionistes i antiquaris que va comprar el conjunt fascinats per la potència visual del conjunt i pel que té d'inaudit.

✧ **L'acció contra la poesia i viceversa**

Exposició resum dels quinze anys de la trobada internacional de Poesia d'Acció i Performance La Muga Caula: 5.475 dies d'acció poètica internacional i més de 200 artistes de Catalunya i d'arreu del món que han nodrit el projecte amb propostes videogràfiques, fotogràfiques, culinàries, artístiques, poètiques, etc. 'L'acció contra la poesia i viceversa' fou liderada per Joan Casellas.

676 persones han visitat 'PostBrossa' durant el mes de desembre del 2019.

Com s'ha esmentat, 'PostBrossa' destacà per l'articulació d'un programa d'activitats que activava les instal·lació de l'espai. Les activitats programades durant el 2019 foren les següents:

✧ **Visita teatralitzada 'Venda de boira':** 4 i 11 de desembre.

✧ **Visita guiada i activació 'La sala prohibida':** 14 i 28 de desembre.

✧ **Conversa entre Artur Ramon i Albert Serra:** 19 de desembre.

PostBrossa a la seu de la Fundació Joan Brossa. Fotografia de Meri Farnell

L'experiència 'PostBrossa' va tenir una molt bona acollida entre el públic, moltes vegades desconexedor de l'existència de la Fundació i, després de l'experiència viscuda, l'entitat vol donar continuïtat a la proposta, convertint-la en el tercer cicle de la programació anual de l'entitat: **'Art i poesia en acció'**.

Maria Canelles i Bàrbara Bayarri van ser les responsables de coordinar els projectes expositius esmentats en aquest apartat així com el programa d'activitats paral·leles i la preparació dels catàlegs corresponents.

FORA DE LA FUNDACIÓ

El volum de projectes expositius desenvolupats en el marc de l'Any Joan Brossa ha estat de gran rellevància.

En primer lloc, es comptabilitzaren un total de **7 itineràncies** a partir de les propostes expositives que la Fundació ofereix als diferents equipaments museístics i culturals:

- ✧ **Joan Brossa. Escolteu aquest silenci**, comissariada per Glòria Bordons.

Del 26 d'abril a l'1 de juliol al Muixart. Centre d'Art i Creació Contemporanis de Martorell.

Del 4 d'octubre al 26 de gener del 2020 al Museu de la Pell d'Igualada.

- ✧ **A escena. Personatges brossians**, comissariada per Judith Barnés i Glòria Bordons.

Del 29 de març al 4 de maig a la Casa de la paraula de Santa Coloma de Farners.

- ✧ **En els seus tretze són tretze**, comissariada per Judith Barnés.

Del 10 d'abril al 5 de maig a la Biblioteca Montserrat Roig de Sant Feliu de Llobregat.

Del 18 de maig al 22 de juny a la Cooperativa Rocaguinarda de Barcelona.

Del 16 al 29 de setembre al Casal de barri de La Prosperitat de Barcelona.

Del 5 al 25 de novembre a la Universitat de Vic.

La coordinació d'aquestes itineràncies va anar a càrrec de Judith Barnés. Bàrbara Bayarri i Ona Salles n'assumiren els temes vinculats amb els controls d'entrega i de retorn de les exposicions al magatzem de la Fundació.

En segon lloc, tingueren lloc **9 exposicions temporals** en les quals la Fundació hi ha tingut un paper destacat, tant pel que fa a la cessió de peces com pel que fa a la difusió i a la programació d'activitats conjuntes:

- ✧ **Boso, Brossa y la Galaxia concreta**, comissariada per Eduard Escoffet

Del 15 de novembre del 2018 al 28 de febrer a la Casa Museo Federico García Lorca – Huerta de San Vicente de Granada. Amb obra de la Fundació Joan Brossa.

- ✧ **Joan Brossa y Arias Misson; de la poesia a la palabra; de la palabra a la calle**, comissariada per Alicia Vallina

De l'1 de febrer al 5 de maig al Centro Niemeyer d'Avilés.

- ✧ **Poesia Concreta. Joan Brossa, Josep Iglésias del Marquet i Guillem Viladot. Petite Galerie, Lleida 1971**, comissariada per Manuel Guerrero, Pau Minguet i Jesús Navarro

Del 13 d'abril al 13 de juliol a la Fundació Guillem Viladot d'Agramunt i del 16 d'octubre al 19 de gener del 2020 al Museu Jaume Morera de Lleida. Amb obra de la Fundació Joan Brossa.

- ✧ **L'arte è vita, la vita è trasformazione**

Del 7 de setembre al 24 de novembre al Museu del Joguet de Catalunya de Figueres.

- ✧ **Miró y Brossa. 100 años**, comissariada per Helena Alonso i Óscar Carrascosa

Del 16 de setembre a l'1 de desembre a la Sala Municipal de Exposiciones de las Francesas de Valladolid. Amb obra de la Fundació Joan Brossa.

- ✧ **Joan Brossa. Poeta de la revolta**, comissariada per Judith Barnés i Manuel Guerrero

Del 3 d'octubre al 2 de febrer del 2020 a El Born CCM.

✧ **Poesía Brossa**, comissariada per Pedro G. Romero i Teresa Grandas

Del 9 d'octubre al 8 de desembre al Museo Nacional de Bellas Artes de Argentina i al Centro Cultural Kirchner de Buenos Aires. Amb obra de la Fundació Joan Brossa dipositada al MACBA.

✧ **Antoni Tàpies. Teatre**, comissariada per Núria Homs

Del 25 d'octubre al 19 d'abril del 2020 a la Fundació Antoni Tàpies.

✧ **Brossa, Viladot. Alfabeto desbaratado**, comissariada per Manuel Guerrero i Pau Minguet

Del 14 de novembre al 15 de febrer del 2020 al Centre Cultural – Llibreria Blanquerna de Madrid. Amb obra de la Fundació Joan Brossa.

Barnés també va ser la persona de referència de la Fundació a l'hora de tramitar els préstecs de les obres i de mantenir el contacte amb les entitats implicades. Bayarri i Sallas tornaren a assumir les tasques d'entrega i de control d'obres.

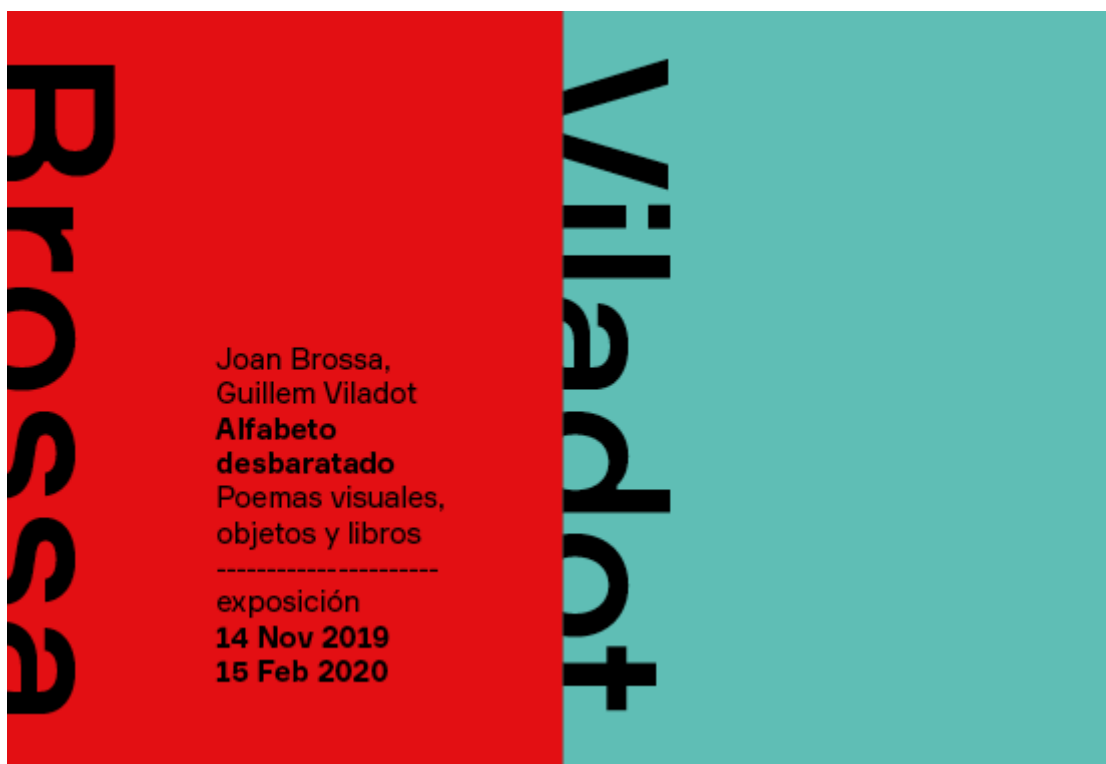
Exposició Poesia Concreta. Joan Brossa, Josep Iglésias del Marquet i Guillem Viladot. Petite Galerie, Lleida 1971 al Museu Jaume Morera de Lleida

Exposició *Joan Brossa. Poeta de la revolta* al Born CCM de Barcelona

Exposició *Poesía Brossa* al Museo Nacional de Bellas Artes de Argentina

Exposició *Brossa, Viladot, Alfabeto desbaratado* en el Centre Cultural
Libreria Blanquerna de Madrid

En tercer lloc, són rellevants les **26 itineràncies de l'exposició "Brossa polièdric"**, comissariada des de la Fundació Joan Brossa per Judith Barnés, per encàrrec de la Xarxa de Biblioteques de la Diputació de Barcelona. L'allau de demanda va fer que la Institució de les Lletres Catalanes i la Xarxa de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya fessin dues còpies de l'exposició per donar cobertura a les peticions rebudes:

Biblioteca Josep Mas de Navàs. Del 28 de gener al 27 de febrer.

Biblioteca Santa Susanna de Vall d'Alfatà. Del 8 al 28 de març.

Biblioteca de Santa Oliva d'Olesa de Montserrat. Del 8 d'abril al 6 de maig.

Biblioteca Montserrat Abelló de Barcelona. Del 15 de maig al 10 de juny.

Biblioteca Julià Cutilles de Llagostera. Del 27 de maig al 28 de juny.

Biblioteca Margarida de Montferrat de Balaguer. Del 3 al 26 de juny.

Biblioteca Can Llauredor de Teià. Del 19 de juny al 18 de juliol.

Biblioteca Iu Bohigas de Salt. De l'1 al 29 de juliol.

Biblioteca de Sant Agustí de La Seu d'Urgell. De l'1 al 31 de juliol.

Biblioteca Can Milans de Caldes d'Estrac. Del 29 de juliol al 29 d'agost.

Biblioteca Pere Caner de Calonge i Sant Antoni. Del 30 de juliol al 30 d'agost.

Biblioteca Pública de Vila-seca. Del 5 al 26 d'agost.

Biblioteca Carles Rahola de Girona. Del 2 al 25 de setembre.

Biblioteca Mestra Maria Antònia de Torredembarra. Del 2 al 24 de setembre.

Biblioteca Central d'Igualada. Del 9 de setembre al 3 d'octubre.

Biblioteca Pública La Canonja. Del 26 de setembre al 10 d'octubre.

Biblioteca Miquel Batllori de Volpelleres. Del 9 d'octubre al 9 de novembre.

Biblioteca Pública de Salou. De l'11 al 28 d'octubre.

Biblioteca Municipal de Moià. Del 14 d'octubre al 7 de novembre.

Casa de les Lletres de Tarragona. Del 20 d'octubre al 14 de novembre.

Biblioteca Sebastià Juan Arbó de Sant Carles de la Ràpita. Del 18 al 28 de novembre.

Biblioteca Mercè Rodoreda de Barcelona. Del 18 de novembre al 9 de desembre.

Centre Octubre de València. Del 18 al 23 de novembre.

Biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa. Del 2 al 12 de desembre.

Biblioteca Municipal de Móra La Nova. Del 12 al 30 de desembre.

Centre Municipal d'Educació de Palafrugell. Del 29 de novembre al 3 de gener del 2020.

Exposició Brossa polièdric a la Biblioteca de Santa Oliva d'Olesa de Montserrat

Finalment, cal destacar les **8 itineràncies de la instal·lació visual i sonora de Cabosanque 'No em va fer Joan Brossa'** durant el 2019 gràcies a una subvenció rebuda per part del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya:

Can Manyé d'Alella. De l'11 de gener al 17 de febrer.

Sala Portal del Pardo d'El Vendrell. Del 22 de febrer al 24 de març.

Centre d'Art Contemporani La Sala de Vilanova i la Geltrú. Del 17 de maig al 30 de juny.

Fundació Palau de Caldes d'Estrac. De l'1 de juliol a l'1 de setembre.

Sala Trinitaris de Vilafranca del Penedès. Del 20 de setembre al 20 d'octubre.

Center for Contemporary Art of Glasgow. 30 d'octubre a l'11 de novembre.

Museu Joan Abelló de Mollet del Vallès. Del 21 de novembre al 5 de gener del 2020.

PROJECTE EDUCATIU

OFERTA PERMANENT

El desplegament d'activitats educatives dutes a terme en el marc de l'Any Joan Brossa ha posat en evidència el creixement exponencial del projecte educatiu de la Fundació. Durant el 2019 el servei educatiu de la Fundació va oferir les activitats següents:

- ✧ **Les tres edats de Joan Brossa**, que té lloc al Velòdrom d'Horta i que s'adreça a alumnes de p5 i cycle inicial de primària.
- ✧ **Imatge, paraula i acció**, que té lloc als Jardins Joan Brossa i que s'adreça a alumnes de cycle mitjà i superior de primària.
- ✧ **L'esperit del carnaval**, que té lloc a Ciutat Vella i que s'adreça a cycle superior de primària i a primer cycle d'ESO.
- ✧ **Dau al Brossa**, que té lloc a Sant Gervasi i que s'adreça a segon cycle d'ESO i batxillerat.
- ✧ **Poesia en moviment**, que té lloc a la Rambla i a la Filmoteca i que s'adreça a segon cycle d'ESO i batxillerat.
- ✧ **XYZ**, que té lloc al Gabinet Brossa de la Fundació i que s'adreça a alumnes d'ESO i batxillerat.
- ✧ **Arbust Brossa**, que té lloc al Centre d'Estudis i de Documentació del MACBA i que s'adreça a alumnes de segon cycle d'ESO i batxillerat.
- ✧ **La mirada creadora**, que té lloc a la Filmoteca de Catalunya i que s'adreça a segon cycle d'ESO i batxillerat.

Durant el 2019 el servei educatiu ha acollit **182 activitats i 4.219 alumnes**. Per tal de dur a terme totes aquestes activitats es va comptar amb un equip de 13 educadors i educadores formats internament des de la Fundació: (Clara Barceló, Bàrbara Bayarri, Isabella Bueno, Jan Cabarrocas, Roser Estrada, Diana Garriga, Clara Gil, Adriana Moliner, Joana de Querol, Ona Sallas, Laia Serrano, Danitza Sevalle i Anna Solé). D'entre aquesta oferta d'activitats proposada als centres educatius convé destacar l'activació de **visites performàtiques al 'Gabinet Brossa'** de la Fundació a càrrec de l'artista i educador Jordi Ferreiro.

PROJECTES DE CURS

El 2019 també va contribuir a posicionar el servei educatiu de la Fundació com un programa que aposta per un assessorament personalitzat on es prioritzen els projectes de llarga durada i el diàleg i el treball amb els docents i els centres educatius. En aquest sentit, es varen activar aquestes línies de treball:

- ✧ **Projecte ‘Variacions’** amb l’objectiu de repensar les rutes literàries i les activitats a l’aire lliure que l’entitat desenvolupa amb els alumnes. Durant el curs 2018-2019 la Fundació va treballar amb l’Escola Mas Rampinyo de Montcada i Reixac, amb l’Escola Mossèn Jacint Verdaguer de Barcelona (en aquest cas mitjançant el programa ‘Apadrina el teu equipament’ que coordina la Fundació Tot Raval) i amb l’Escola Isabel de Villena d’Esplugues de Llobregat i durant el curs 2019-2020 amb l’Institut Ernest Lluch i amb l’Institut Milà i Fontanals, ambdós de Barcelona.

Aquest treball va permetre canviar el contingut i les dinàmiques de les rutes així com repensar-hi els materials educatius. Durant el procés de treball vàrem comptar amb el suport de Cloe Masotta i de Bàrbara Bayarri pel que fa a la dinamització del projecte i amb Santiago Benítez i Marina Muñoz pel que fa al disseny i a la producció de materials nous.

- ✧ **Projecte ‘Brossart’** amb l’objectiu de redefinir les dinàmiques de centre a partir de la manera de ser, de fer i de crear de Joan Brossa. Aquest projecte fou concebut com un projecte de llarga durada a desenvolupar amb l’equip de claustre de l’Escola de Bordils, després de rebre una carta de motivació per part del centre.

Gràcies a la col·laboració d’Experimentem amb l’art es varen dur a terme sis sessions de treball durant el curs 2018-2019 per tal de construir noves metodologies i durant el curs 2019-2020 es posaran en pràctica accions específiques al centre a partir de problemàtiques de funcionament intern que permetin activar les relacions entre els diferents agents implicats i el territori.

- ✧ **Grup de treball ‘D’anada i de tornada’** format per setze docents de secundària que, de forma voluntària, consolidaren un grup que es reuneix trimestralment a la Fundació per introduir noves formes d’ensenyar la poesia i la pràctica artística a l’aula.

Gràcies a l'assessorament de Tantàgora, i després de fer dues sessions de treball, s'activà una primera dinàmica de grup que fou la generació de dues cadenes poètiques, concebudes pels poetes i docents, Carles Rebassa i Maria Sevilla, amb la finalitat d'introduir el gust per la poesia a les aules dels instituts.

✧ **Càpsules formatives 'La clau de la clau'** a les quals varen assistir un total de 7 docents d'infantil i de primària amb la voluntat de mostrar un Brossa polièdric i global que abraça totes les disciplines creatives. Aquestes càpsules, dinamitzades per Bàrbara Bayarri, varen comptar amb el suport del Consorci d'Educació.

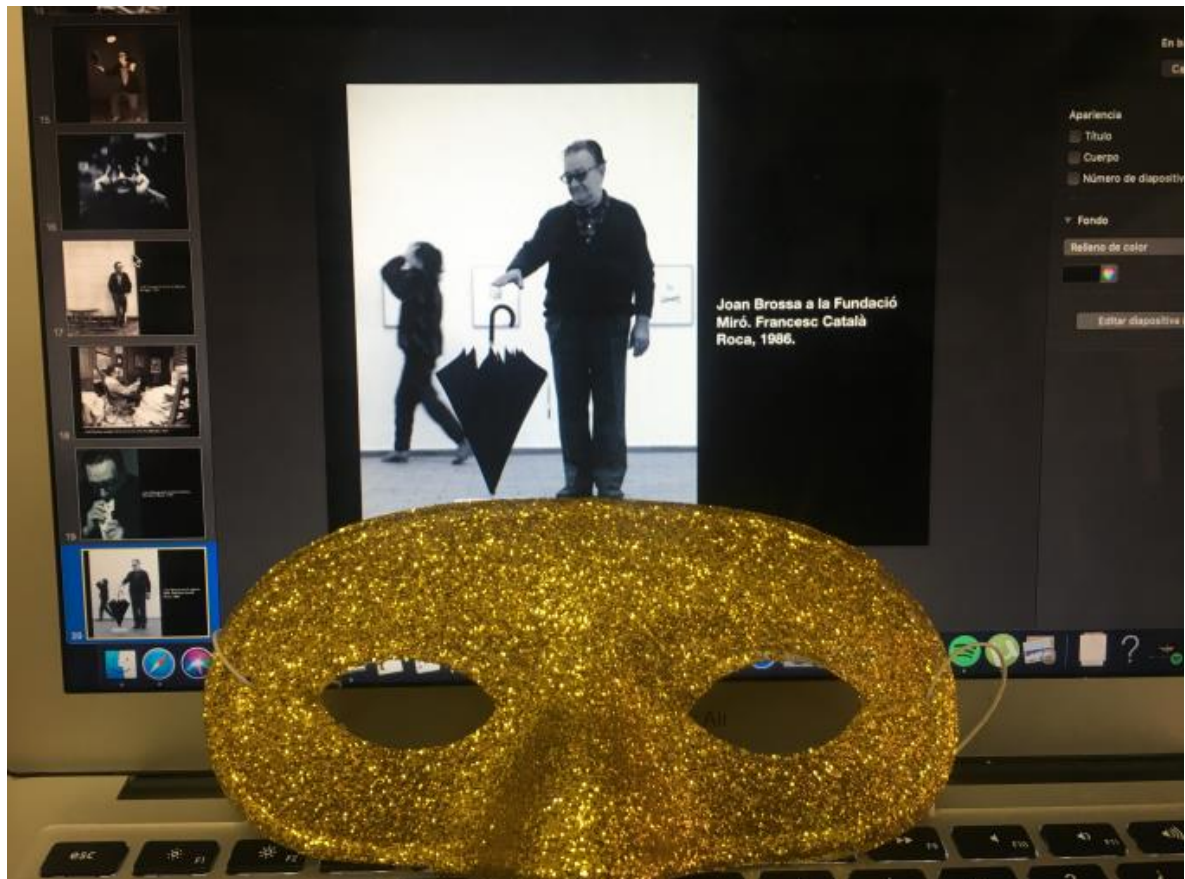
Dintre de l'àmbit formatiu convé esmentar també les **tres jornades educatives** organitzades a la Fundació durant el 2019:

Jornada educativa organitzada pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya (21 de maig) amb 46 assistents.

V Jornada educativa organitzada per la Fundació Joan Brossa (10 de juliol) amb 42 assistents.

Jornada educativa organitzada per Espais Escrits i pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya (26 d'octubre) amb 12 assistents.

Altrament, durant el curs 2019-2020 el Servei Educatiu va entrar en contacte amb el claustre de l'Institut Moisès Broggi i va oferir sessions formatives a la Fundació, a partir de l'exposició 'La xarxa al bosc. Joan Brossa i la poesia experimental, 1946-1980' i a l'institut. També es va participar en la taula rodona 'La potencialitat educativa de l'obra de Joan Brossa' a la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona.

Processos de treball del projecte *Variacions*

Ruta literària brossiana a l'Escola de Bordils

ASSESSORAMENT I SUPORT

Finalment, cal ressaltar el desenvolupament de tres projectes de gran impacte en els quals el servei educatiu de la Fundació va fer-ne l'assessorament pedagògic i el seguiment:

- ✧ **Brossa'm!**, un projecte educatiu que fou impulsat des de l'Ajuntament de Granollers i l'Associació Cultural de Granollers, involucrà nou escoles de primària, un institut de secundària i set equipaments culturals de la ciutat. L'artista Bàrbara Partegàs va conceptualitzar un taller de creació de poemes objecte per experimentar amb els alumnes dels centres implicats. Els resultats varen ser exposats als equipaments culturals que s'hi varen implicar. Aquesta proposta va ser presentada a la V Jornada Educativa organitzada per la Fundació Joan Brossa.
- ✧ **Cantània 'A de Brossa'**, coordinada des de L'Auditori de Barcelona, que va aplegar més 50.000 alumnes de Catalunya, Espanya i Portugal (Barcelona, El Vendrell, Figueres, Granollers, Manresa, Mataró, Olot, Sant Cugat del Vallès, Vic, Vilafranca del Penedès, Burgos, Parla, Saragossa, Valladolid i Guimarães). Entre el 14 de maig i el 6 de juny els alumnes implicats van cantar poemes de Joan Brossa a partir de la música creada per Eduard Iniesta. Aquest programa es va acompanyar d'un programa formatiu (15, 16 i 17 de gener) adreçat a 500 docents en el qual va intervenir la coordinadora del servei educatiu de la Fundació. També es va exhibir una petita mostra de Brossa amb obres de la Fundació al vestíbul de L'Auditori.
- ✧ **Correu Brossa**, impulsat per l'Associació ConArte Internacional, en el marc del projecte educatiu 'Planters' que va acabar configurant una instal·lació multisensorial a partir dels materials desenvolupats per part dels centres educatius implicats i que va ser presentada dintre de la programació de Temporada Alta el 10 d'octubre a la sala La Planeta (Girona). També va rebre assessorament pedagògic per part de la Fundació.

Resultats del projecte *Brossa'm!* al Museu de la Tela de Granollers

Un dels concerts *A de Brossa* del projecte Cantània

Exhibició del projecte *Correu Brossa* a la sala La Planeta

En aquesta línia, durant el 2019 el servei educatiu va continuar donant suport al **Premi Pissiganya de Poesia Escolar**, convocat per Òmnium Cultural, un suport ofert des del 2015. Un dels premis que oferien era una activitat lúdica per espais brossians de Ciutat Vella dinamitzada pels educadors de la Fundació.

Per tal de donar a conèixer aquest projecte entre la comunitat docent, la Fundació envià tota la informació als docents inscrits en el butlletí i també creà complicitats amb diferents agents educatius: CESIRE, PAE, Patrimoni Cultural i Educació, Consorci d'Educació, etc. En aquest sentit, cal dir que el Servei Educatiu de la Fundació té un vincle molt fort amb l'**IMEB** (Institut Municipal d'Educació de Barcelona) i forma part del grup de treball 'Relació entre centres educatius i entitats' sorgit del Consell Pedagògic de l'IMEB. En aquest grup de treball, format per representants de més de vint entitats culturals i educatives de l'àrea metropolitana de Barcelona, es discuteix en reunions cada dos mesos sobre com són i com haurien de ser les relacions entre aquestes entitats i els centres educatius.

D'altra banda, el **blog educatiu 'Laberints brossians'** contribueix a nodrir de continguts el vessant pedagògic de l'autor a partir de la publicació de nous recursos pedagògics i de projectes educatius que es varen desenvolupar durant el curs a diferents centres escolars. Durant el 2019 es varen publicar **12 entrades noves** en el blog.

A nivell operatiu, Judith Barnés fou la coordinadora general del servei educatiu i qui gestionà els continguts del blog i Bàrbara Bayarri s'ocupà de la gestió de reserves amb les escoles, de la coordinació de l'equip d'educadors i del suport i la dinamització d'alguns dels projectes impulsats des de la Fundació.

PROGRAMA PÚBLIC

ENS VA FER JOAN BROSSA

D'alguna manera, el cicle que ha articulat la programació de la Fundació durant l'Any Joan Brossa ha estat, sense cap mena de dubte, 'Ens fa fer Joan Brossa'. Es tractava d'un cicle format per **disset diàlegs** a l'entorn de la vida i de l'obra del poeta en què varen ser convidats amics, creadors i estudiosos que havien tingut una relació estreta i important amb el poeta i se'ls posava en conversa amb altres creadors i investigadors actuals que es reconeixen influenciats per l'obra de Brossa. Així doncs, s'establia un diàleg intergeneracional i se n'impulsava el relleu generacional. Aquest cicle, coordinat des de la Fundació per Bàrbara Bayarri i Maria Canelles, fou possible gràcies al suport de la Institució de les Lletres Catalanes de la Generalitat de Catalunya i a la col·laboració del diari digital de cultura Núvol. Un total de **370 persones** van assistir en aquestes converses i Núvol va fer una crònica de cada sessió. Aquestes cròniques seran recollides en un e-book que es publicarà durant el 2020.

Els convidats als diàlegs foren:

✧ **Primera sessió (28 de gener)**

Josep Maria Mestres Quadreny (Manresa, 1929)

Laia Torrents (Barcelona, 1977)

✧ **Segona sessió (11 de febrer)**

Joan Font (Olesa de Montserrat, 1949)

Laura Aubert (Barcelona, 1987)

✧ **Tercera sessió (25 de febrer)**

Arnau Puig (Barcelona, 1926)

Jordi Marrugat (Sabadell, 1978)

✧ **Quarta sessió (25 de març)**

Victoria Combalia (Barcelona, 1952)

Alicia Kopf (Girona, 1982)

✠ **Cinquena sessió (1 d'abril)**

Pere Portabella (Figueres, 1929)

Íngrid Guardiola (Girona, 1980)

✠ **Sisena sessió (8 d'abril)**

Glòria Bordons (Barcelona, 1953)

Josep Pedrals (Barcelona, 1979)

✠ **Setena sessió (27 de maig)**

Enric Satué (Barcelona, 1938)

David Torrents (Barcelona, 1971)

✠ **Vuitena sessió (10 de juny)**

Vicenç Altaió (Santa Perpètua de Mogoda, 1954)

Gabriel Ventura (Barcelona, 1988)

✠ **Novena sessió (17 de juny)**

Ester Xargay (Sant Feliu de Guíxols, 1960)

Biel Mesquida (Castelló de la Plana, 1947)

✠ **Desena sessió (1 de juliol)**

Enric Casasses (Barcelona, 1951)

Blanca Llum Vidal (Barcelona, 1986)

✠ **Onzena sessió (15 de juliol)**

Pere Gimferrer (Barcelona, 1945)

Maria Sevilla (Badalona, 1990)

✠ **Dotzena sessió (9 de setembre)**

Joan M. Minguet (Cornellà de Llobregat, 1958)

Cloe Masotta (1977)

✧ **Tretzena sessió (30 de setembre)**

Lluís Solà (Vic, 1940)

Carles Rebassa (Palma, 1977)

✧ **Catorzena sessió (28 d'octubre)**

Pilar Parcerisas (Manresa, 1957)

Marc Audí (Barcelona, 1979)

✧ **Quinzena sessió (25 de novembre)**

Andreu Rossinyol (Sentmenat, 1948)

Martí Sales (Barcelona, 1979)

✧ **Setzena sessió (2 de desembre)**

Jordi Coca (Barcelona, 1947)

Albert Forns (Granollers, 1982)

✧ **Dissetena sessió (9 de desembre)**

Julieta Serrano (Barcelona, 1933)

Sílvia Bel (Barcelona, 1970)

D'entre aquestes sessions, n'hi hagué dues que s'acompanyaren de presentacions de llibres: la novena en què Ester Xargay va presentar el llibre *Desintegrar-se*, editat per Meteora, i la publicació coral *Lletres de Carles Hac Mor, imatges d'un iconoclasta*, acompanyada de Margalida Pons, Pepa Balsach i Carles Sanuy amb el suport de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana; i la dotzena en què Joan M. Minguet presentà el llibre *Joan Brossa. Poemes de combat*, editat per Vibop.

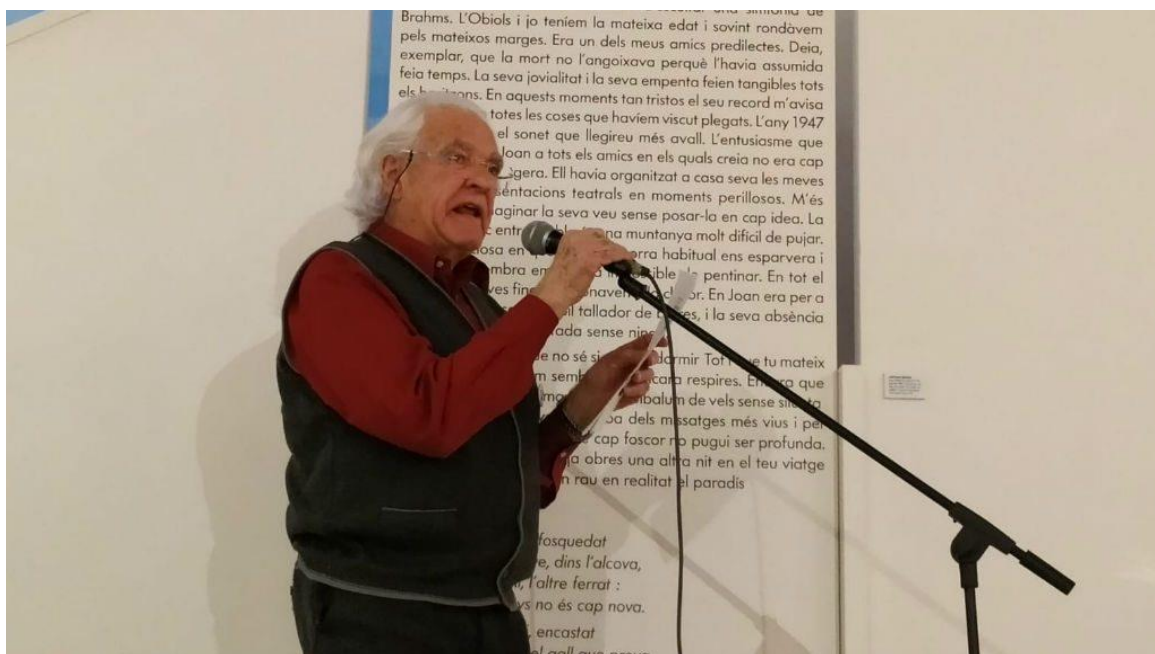

Alguns dels participants del cicle 'Ens va fer Joan Brossa': Josep Pedrals i Glòria Bordons;
Joan M. Miquet i Cloe Masotta; Manuel Guerrero, Martí Sales i Andreu Rossinyol.

HOMENATGES

L'Any Joan Brossa començà amb homenatges. En primer lloc, el 19 de gener es va celebrar a la Fundació la marató poètica '**100 Joan Brossa**', una convocatòria oberta en forma d'acció pública – lectura poètica en què es convidà tothom a triar un poema de Brossa i dir-lo en públic. Més de cent persones es va acostar a l'entitat a agafar un targetó amb un número i a llegir el poeta escollit. L'alcadessa Ada Colau i Marta Clari, representant de l'Ajuntament de Barcelona en el patronat de la Fundació, hi llegiren.

En segon lloc, un altre homenatge de caràcter íntim que tingué lloc el 2 de març a la Fundació fou '**Tocatina i altres obres musicals, visuals i teatrals**', un concert en homenatge al norantè aniversari de Josep Maria Mestres Quadreny, antic president de la Fundació, conduït per Cosmos 21, en el qual assistiren una quarantena de persones. L'1 de març es celebrà 'Firmament submergit i altres obres musico-visuals' a SGAE Catalunya, un concert obert al públic també conduït per Cosmos 21. Tots aquests actes comptaren amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona.

Marató poètica '100 Joan Brossa'. A les imatges: Vicenç Altaió, Ada Colau i Guillem Sànchez

POESIA ESCÈNICA

Dintre de la programació de la Fundació es va donar força protagonisme a la poesia escènica de l'autor. La primera acció va tenir lloc el 29 de gener amb la presentació dels volums XVI, XVII i XVIII de la reedició del teatre complet de Brossa duta a terme per **Arola Editors** en la qual van intervenir els curadors de la col·lecció, Glòria Bordons i Héctor Mellinas, i també Núria León i Albert Mestres, autors dels pròlegs presentats, i Alfred Arola, director de l'editorial. Aquest acte es va acompanyar de la lectura dramatitzada 'La sorra i

l'acadèmia' de Joan Brossa, dirigida per Oriol Bertrán, en el marc de les lectures dramatitzades que programava l'Escenari Joan Brossa.

L'Any Joan Brossa va tancar el cicle el 16 de desembre amb la presentació dels darrers volums de la col·lecció, *Poesia escènica XIX, XX, XXI i XXII*, a la qual varen tornar a assistir Bordons i Arola però aquesta vegada acompanyats de Francesc Foguet, Enric Gallén, Maria Moreno i Carles Rebassa, prologuistes dels volums presentats. L'acte va finalitzar amb l'espectacle de dansa a partir de textos teatrals de Joan Brossa concebut per Laura Alcalà i Emma Riba dintre del programa 'Balla'm un llibre'.

Olor de menta amb Laura Alcalà i Emma Riba a la Fundació Joan Brossa

Més enllà d'aquests actes, cal destacar la voluntat per part de la Fundació per donar a conèixer, difondre i experimentar amb el teatre de Brossa com es va fer palès amb la programació de la lectura dramatitzada '**Cortina de muralles**' de Joan Brossa dirigida per Carles Rebassa amb la intervenció d'Aina Huguet, Eduard Autonell,

Teresa Prades i Odile Arqué, que va tenir lloc el 6 d'abril a la Fundació. Aquesta lectura va suposar un primer pas a l'hora d'apostar per la representació dels textos de Brossa, un aspecte sobre el qual l'entitat hi està treballant.

En aquest línia, també destacà l'activitat '**El cadàver exquisit del teatre català**', una proposta de la Fundació que va tenir lloc a l'Escenari Joan Brossa el 8 d'octubre que consistia a realitzar una performance col·lectiva, en la qual varen intervenir vint-i-set dramaturgs, en forma de cadàver exquisit brossià sota la direcció de Jordi Coca. Aquesta proposta emmarcava la presentació del llibre *La cadira trencada. Teatre català d'avantguarda* de Núria Perpinyà, també editat per Arola, i va comptar amb el suport de la Institució de les Lletres Catalanes.

ACTIVITATS POÈTIQUES

Inevitablement, la poesia va inundar l'espai de la Fundació. De fet, durant el mes de juny tingueren lloc diferents propostes directament vinculades amb la poesia literària de Joan Brossa. D'una banda, es realitzaren dos col·loquis: en primer lloc, '**Joan Brossa i la sextina cibernètica**' que es va celebrar el 4 de juny en el qual es comptà amb la participació de Glòria Bordons, Xavier Duran, Josep Font, Màrius Serra, Josep Perelló, Ester Xargay i Eugenio Tiselli. Aquesta activitat coincidí amb la reedició del volum *Viatge per la sextina 1976-1986* i comptà amb el suport de la Institució de les Lletres Catalanes; en segon lloc, '**Joan Brossa i Maria-Mercè Marçal**', que tingué lloc el 12 de juny, en el qual intervingueren Vicenç Altaió, Ramon Balasch, Xavier Bru de Sala, Miquel DescLOT, Manuel Guerrero, Ester Xargay, Lluïsa Julià, Mireia Calafell, Neus Borrell, Cinta Massip i Miquel Joan. Aquesta activitat fou organitzada amb la Fundació Maria-Mercè Marçal, amb el suport de la Institució de les Lletres Catalanes i la col·laboració de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana i el Pen Català.

De l'altra, Barcelona Ciutat de la Literatura instal·là un **intèrfon poètic** a l'entrada de la seu de la Fundació. Els intèrfons poètics són uns dispositius urbans que, sota la forma d'un intèrfon de porteria, amaguen poemes que els passejants o visitants d'un centre poden escoltar cada vegada que premin un dels botons. Són una forma de

revitalitzar el patrimoni literari de la ciutat per tal de recordar al ciutadà que la literatura (o la poesia, en aquest cas) és una art viva que pot manifestar-se a qualsevol lloc i en qualsevol moment.

Per a aquesta ocasió, la Fundació Joan Brossa va triar nou poemes de Joan Brossa i nou poetes contemporanis que els recitessin: Blanca Llum Vidal, Carles Rebassa, Gabriel Ventura, Àngels Moreno, Maria Cabrera, Jaume C. Pons Alorda, Raquel Santanera, Maria Sevilla i Meritxell Cucurella-Jorba. Per a la inauguració de l'interfon, o 'placa de timbres', com es va decidir batejar-lo en record d'un poema visual de Joan Brossa, es comptà amb la participació de quatre d'aquests poetes: Carles Rebassa, Raquel Santanera, Maria Sevilla i Àngels Moreno, els quals recitaren els poemes que van enregistrar per a l'ocasió i altres poemes de Brossa.

RUTES LITERÀRIES

Finalment, cal destacar que durant l'Any Joan Brossa es varen organitzar diferents rutes literàries per descobrir la Barcelona del poeta.

✧ Del MACBA a La Seca (Ciutat Vella)

Data: 19 de gener

Dinamitzadora: Laia Serrano

Entitat organitzadora: MUHBA

✧ Dau al Brossa (Sant Gervasi)

Data: 16 de març

Dinamitzador: Carles Rebassa

Entitat organitzadora: MUHBA

✧ Del MACBA a La Seca (Ciutat Vella)

Data: 25 de maig

Dinamitzador: Carles Rebassa

Entitat organitzadora: Biblioteques de Barcelona

✧ Dau al Brossa (Sant Gervasi)

Data: 15 de juny

Dinamitzador: Carles Rebassa

Entitat organitzadora: Centre Cívic Pere Pruna (Barcelona)

✧ **Del MACBA a La Seca (Ciutat Vella)**

Data: 26 d'octubre

Dinamitzadora: Danitza Sevalle

Entitat organitzadora: Biblioteca Joan Coromines (Barcelona)

✧ **Del MACBA a La Seca (Ciutat Vella)**

Data: 9 de novembre

Dinamitzadora: Danitza Sevalle

Entitat organitzadora: Centre Cívic Pere Pruna (Barcelona)

✧ **Del MACBA a La Seca (Ciutat Vella)**

Data: 9 de novembre

Dinamitzadores: Diana Garriga i Anna Solé

Entitat organitzadora: Ateneu Cingles de Bertí (L'Ametlla del Vallès)

Un total de **120 persones** varen participar en aquestes rutes.

Totes les activitats anteriorment esmentades van ser coordinades per Judith Barnés.

COMUNICACIÓ I DIFUSIÓ

IDENTITAT

Tal com s'ha esmentat al començat, l'Any Joan Brossa va generar una marca identitària pròpia que va ser dissenyada per **David Torrents**. A banda del disseny del logo i de la creació del web institucional, es va demanar a Torrents la preparació de targetons específics de totes les activitats generades a la Fundació per difondre a les xarxes amb la finalitat de garantir-hi una coherència comunicativa. Pel que fa a la comunicació impresa, Torrents va ser responsable també de crear programes de mà específics per a algunes de les activitats més rellevants de l'Any com són '100 Joan Brossa', 'Firmament submergit i altres obres musico-visuals' i 'Tocatina i altres obres musicals, visuals i teatrals' però també de dissenyar el programa amb l'oferta educativa del curs 2019-2020, el targetó del cicle 'Ens va fer Joan Brossa' i el fulletó del cicle 'PostBrossa'.

CANALS DE COMUNICACIÓ

En relació a les **xarxes socials**, l'Any Joan Brossa va contribuir a augmentar substancialment el número de seguidors:

- ✧ Facebook: 4.775 seguidors (+ 785)
- ✧ Twitter: 5.339 seguidors (+ 960)
- ✧ Instagram: 3.252 seguidors (+ 995)

Cal esmentar que, per primera vegada, es varen fer campanyes de publicitat a Facebook i a Instagram per donar a conèixer l'exposició temporal 'La xarxa al bosc. Joan Brossa i la poesia experimental, 1946-1980'.

L'etiqueta #AnyBrossa va ser emprada per difondre tots els continguts relacionats amb l'efemèride i cada projecte expositiu de la Fundació va disposar d'etiqueta específica: #artifollia, #LaXarxaAlBosc i #PostBrossa. També el servei educatiu en va disposar: #laberintsbrossians.

Pel que fa al número de publicacions, i tenint en compte la capacitat de l'equip, a Facebook es publicava una vintena de continguts mensuals, a Twitter entre una i dues piulades diàries i a Instagram cinc continguts mensuals, a banda d'històries específiques vinculades a les exposicions i als projectes de l'Any Joan Brossa.

Altrament, a Twitter van continuar les dinàmiques de cocreació poètica en línia amb les accions següents.

- ✧ Dau al Brossa. Del 30 de desembre del 2018 al 19 de gener del 2019. Amb 121 usuaris i 1.163 piulades
- ✧ Fotopoemari. Del 30 de desembre del 2019 al 19 de gener del 2020.

La Fundació va enviar un **butlletí mensual** als subscriptors amb les activitats programades. Atès el volum de les activitats programades, en alguns casos es varen fer recordatoris amb les activitats més rellevants que va programar la Fundació. En aquest sentit, cal destacar que la Fundació va tenir 827 subscriptors nous el 2019 i que l'any va finalitzar amb un total de 2.640 persones subscrites al butlletí de l'entitat. Els nous subscriptors es varen aconseguir a través del web o dels llistats d'inscripció que es troben al taulell de la Fundació.

El **web de la Fundació** va ser actualitzat de forma constant. D'una banda, a la pàgina d'inici s'entraren les 89 activitats programades per la Fundació durant el 2019 i també es redactaren un total de 22 notícies amb les novetats més destacades de l'Any. Per tal de difondre les activitats i l'actualitat de la Fundació, s'enviava un dossier mensual a la Institució de les Lletres Catalanes, a l'ICUB, a l'Escenari Joan Brossa, a Espais Escrits i a l'Escola d'Escriptura per tal que contribuïssin a difondre la programació de l'Any Joan Brossa.

En relació a la difusió d'exposicions a l'espai de la Fundació, amb l'exposició temporal 'La xarxa al bosc. Joan Brossa i la poesia experimental, 1946-1980' es varen dissenyar **300 banderoles** que van ser penjades a l'espai públic entre el 30 de maig i el 28 de juny. El disseny de les banderoles va anar a càrrec de la Fundació i la producció i la distribució a càrrec de l'Ajuntament de Barcelona.

MITJANS DE COMUNICACIÓ I PREMSA

Finalment, cal fer menció de les **quatre rodes de premsa** que va organitzar la Fundació Joan Brossa:

- ✧ Presentació institucional de l'Any Joan Brossa. 18 de gener
- ✧ Inauguració de 'La xarxa al bosc. Joan Brossa i la poesia experimental, 1946-1980'. 15 de maig
- ✧ Presentació del catàleg raonat de Joan Brossa. 12 de novembre
- ✧ Inauguració de 'PostBrossa'. 3 de desembre

Banderols de l'exposició La xarxa al bosc. Joan Brossa i la poesia experimental, 1946-1980 a l'espai urbà

També es va fer un comunicat específic a premsa el 8 d'octubre per anunciar les darreres novetats previstes durant el darrer trimestre de l'Any Joan Brossa.

La Fundació va fer un recull de premsa de l'Any Joan Brossa que aglutina un total de **175 notícies**.

A nivell operatiu, Judith Barnés fou la responsable de la comunicació i la difusió durant l'Any Joan Brossa. A Pilar Rubio se li delegà l'actualització dels continguts del web, dels nous subscriptors al butlletí i del recull de premsa.

PUBLICACIONS

Amb l'Any Joan Brossa varen veure la llum un total de **21 publicacions** entre obres de i sobre Joan Brossa, reedicions i traduccions que es distribueixen de la manera següent:

OBRES DE JOAN BROSSA

- ✧ *Joan Brossa. Poemes transgredits* (Nórdica). Antologia de poemes visuals, sonets i sextines de Brossa amb pròlegs de Glòria Bordons i de Manuel Guerrero.
- ✧ *Joan Brossa. Poemes de combat* (Vibop). Antologia de poemes literaris combatius a cura de Joan M. Minguet que interpel·len la rebel·lia del present.
- ✧ *Antología de poemas visuales* (Visor). Edició a cura de Marc Audí que presenta facsímils de cinquanta-vuit poemes visuals exposats molt poques vegades i, majoritàriament inèdits, mantenint-ne la materialitat original.

REEDICIONS

- ✧ *Viatge per la sextina 1976-1986* (Quaderns crema). Reedició del llibre publicat l'any 1987 que aplega els quatre volums que el poeta va dedicar a la sextina.
- ✧ *Furgó de cua 1989-1991* (Quaderns crema). Reedició del llibre publicat l'any 1993 que recull sextines i sonets amb paraules rima escrits entre 1987 i 1991.
- ✧ *El Saltamartí* (Proa). Reedició del llibre publicat per primera vegada l'any 1969 i traduït i reeditat diverses vegades. És un dels llibres de referència de Brossa.
- ✧ *Antologia de poemes de revolta (1943 – 1978)* (Edicions 62 - la butxaca). Reedició d'un recull de poemes brossians cívics i patriòtics aplegats el 1979. Amb pròleg de Glòria Bordons.
- ✧ *Itineraris brossians* (Ajuntament de Barcelona). Reedició, a cura de Judith Barnés, Glòria Bordons i Daniel Giralt-Miracle, ampliada i revisada del llibre publicat l'any 2006.
- ✧ *Poesia escènica. Vol. XIX, XX, XXI i XXII* (Arola editors). Reedició dels darrers volums de butxaca que contenen tots els textos teatrals de Joan Brossa.

TRADUCCIONS

- ✧ *Me hizo Joan Brossa* (Galaxia Gutenberg). Llibre de Joan Brossa publicat el 1950 i traduït al castellà per Andrés Sánchez Robayna l'any 1973.

OBRES SOBRE JOAN BROSSA

- ✧ *Joan Brossa. Poesía visual 1941-1970* (Fundación Azcona). Catàleg raonat de la poesia visual realitzada per Joan Brossa entre els anys 1941 i 1970, a cura de Glòria Bordons i d'Alícia Vallina.
- ✧ *Brossa. Escamotejador i burleta* (Comanegra). Llibre d'Arnau Puig en què es repassa la vida compartida amb el poeta i es desvetllen les claus del geni poètic.
- ✧ *Joan Brossa o el pedestal són les sabates* (Ensiola). Reedició del llibre publicat l'any 1971 per Jordi Coca en forma de llibre entrevista.
- ✧ *Irradiacions brossianes* (Revista de Catalunya). Monogràfic coordinat per Pilar García-Sedas, en què diferents persones vinculades al poeta i a la Fundació expliquen la seva particular visió de l'obra del poeta tot conformant una mirada polièdrica de Joan Brossa.
- ✧ *Monogràfic Brossa* (Centre de Lectura de Reus). Revista del Centre de Lectura dedicada de forma monogràfica a Joan Brossa i corresponent al primer trimestre del 2019.
- ✧ *Taller Brossa* (Cuscusian*s). Llibre i jocs creatius a partir de l'univers brossià per experimentar amb la poesia de Brossa en família.
- ✧ *En Joan ha perdut la A. Un viatge per l'obra de Joan Brossa* (El cep i la nansa i Ajuntament de Barcelona). Publicació de Maria Beitia amb il·lustracions de Pep Molist adreçada a públic infantil que explora l'obra de Joan Brossa en un viatge ple de sorpreses.

ALTRES

- ✧ *Art i fol·lia. Joan Obiols i Vié. Psiquiatre i humanista* (Ajuntament de Barcelona). Catàleg de l'exposició temporal 'Art i fol·lia. Joan Obiols i Vié. Psiquiatre i humanista' amb articles de diferents autors.

Alguns dels nous volums publicats durant el 2019

Bona part d'aquestes publicacions varen ser presentades a la Fundació Joan Brossa:

- ✱ *Joan Brossa. Poemes transgredits*, presentat el 2 d'abril a la Llibreria Laie – Pau Claris. Amb Glòria Bordons, vicepresidenta d'estudis de la Fundació Joan Brossa; Diego Moreno, director de Nórdica, i l'editora Àurea Juan.
- ✱ *Brossa, escamotejador i burleta. Records d'una amistat estel·lar*, presentat el 9 d'abril a la Fundació Joan Brossa. Amb Vicenç Altaió, president de la Fundació Joan Brossa; Glòria Bordons, vicepresidenta d'estudis de la Fundació; Manuel Guerrero, comissari de l'Any Joan Brossa; i Joan Sala, director de l'editorial Comanegra.
- ✱ *Art i Follia. Joan Obiols i Vié. Psiquatre i humanista*, presentat el 10 d'abril a la Fundació Joan Brossa. Amb Vicenç Altaió, president de la Fundació Joan Brossa; Jordi Obiols, comissari de la mostra i coordinador del catàleg; Emmanuel Guigon, director del Museu Picasso i expert en art brut; i Pilar Bonet, experta en el Club 49.

- ✧ *Revista del Centre de Lectura*, presentada el 30 d'abril al Centre de Lectura de Reus. Amb Manuel Guerrero, comissari de l'Any Joan Brossa; Vicenç Altaió, president de la Fundació Joan Brossa; Jaume Massó, president del Centre de Lectura; Montserrat de Anciola, bibliotecària del Centre de Lectura; Agnès Toda, directora de la Revista; Josep Murgades, professor de la Universitat de Barcelona; Joaquim Mallafrè, traductor i membre de l'Institut d'Estudis Catalans; i Jordi Coca, escriptor que presentà la reedició del llibre *Joan Brossa o el pedestal són les sabates*.
- ✧ *Joan Brossa. Antología de poemas visuales*, presentat el 22 de maig a la Fundació Joan Brossa. Amb Marc Audí, autor del llibre; Glòria Bordons, vicepresidenta d'estudis de la Fundació Joan Brossa; Manuel Guerrero, comissari de l'Any Joan Brossa; i Eduard Escoffet, comissari de la mostra 'La xarxa al bosc. Joan Brossa i la poesia experimental, 1946-1980'.
- ✧ *Joan Brossa o el pedestal són les sabates*, presentat el 3 de juny a la Fundació Joan Brossa. Amb Jordi Coca, autor del llibre; Miquel Campaner i Guillem Frontera, editors d'Ensiola; Manuel Guerrero, comissari de l'Any Joan Brossa; el mag Hausson i Viqui Sanz.
- ✧ *El saltamartí*, presentat el 9 de juliol a la Fundació Joan Brossa. Amb Glòria Bordons, vicepresidenta d'estudis de la Fundació Joan Brossa; Manuel Guerrero, comissari de l'Any Joan Brossa; Josep Lluch, editor de Proa; i Jordi Cornudella, editor d'Edicions 62.
- ✧ *Joan Brossa. Poemes de combat*, presentat el 10 de setembre a la Fundació Joan Brossa. Amb Joan M. Minguet, autor del llibre, en el marc del cicle 'Ens va fer Joan Brossa'.
- ✧ *Joan Brossa. Poesía visual 1941-1970*, presentat el 12 de novembre a la Fundació Joan Brossa. Amb Glòria Bordons i Alicia Vallina, autores del catàleg; Teresa Grandas, comissària de l'exposició 'Poesia Brossa'; i Lalo Azcona i Sergio Azcona, president i director de la Fundación Azcona.
- ✧ *En Joan ha perdut la A. Un viatge per l'obra de Joan Brossa*, presentat el 16 de novembre a la Fundació Joan Brossa. Amb Judith Barnés, responsable del servei educatiu de la Fundació Joan Brossa; Alfred Arola, editor d'El cep i la nansa; Pep Molist, autor del llibre; i Maria Beitia, il·lustradora.
- ✧ *Itineraris brossians*, presentat el 27 de novembre a El Born CCM. Amb Judith Barnés, Glòria Bordons i Daniel Giralt-Miracle, autors del llibre.

- ✧ *Irradiacions brossianes*, presentat el 10 de desembre a la Fundació Joan Brossa. Amb Agustí Pons, director de la Revista de Catalunya; Vicenç Altaió, president de la Fundació Joan Brossa; Manuel Guerrero, comissari de l'Any Joan Brossa; i Pilar García-Sedas, membre del Comitè Assessor de la Revista de Catalunya i coordinadora del volum.
- ✧ *Poesia escènica*, volums XIX, XX, XXI i XXII, presentats el 16 de desembre a la Fundació Joan Brossa. Amb Glòria Bordons, vicepresidenta d'estudis de la Fundació Joan Brossa i coordinadora de l'edició; Francesc Foguet, Enric Gallén, Maria Moreno i Carles Rebassa, prologuistes dels volums presentats; i Alfred Arola, editor d'Arola Editors.

La importància que varen tenir les publicacions en el marc de l'Any Joan Brossa va fer que, per exemple, una de les activitats de la **Setmana del Llibre en Català** fos 'Joan Brossa, avui', un diàleg que serví per revisar l'obra del poeta i per comentar les novetats de l'any amb la participació de Manuel Guerrero, Arnau Puig, Carles Rebassa, Joan M. Minguet i Àurea Juan.

Totes les novetats editorials de l'Any Joan Brossa foren presents a la **botiga de la Fundació**. Judith Barnés coordinà la presentació de tots els llibres que tingueren lloc a la presentació així com la relació comercial amb les editorials i les distribuïdores. Pilar Rubio en coordinà els estocs de la botiga.

Gràcies a l'Any Joan Brossa s'iniciaren altres projectes editorials que veuran la llum durant el 2020:

- ✧ *La xarxa al bosc. Joan Brossa i la poesia experimental, 1946-1980*, catàleg editat per l'Ajuntament de Barcelona, a cura d'Eduard Escoffet.
- ✧ *II Simposi Internacional Joan Brossa: Els arbres varien segons el terreny*, actes del simposi coordinat per Glòria Bordons i editat per Publicacions UB.
- ✧ *Joan Brossa. Ara i aquí*, publicació de Carles Rebassa editada per Angle Editorial.
- ✧ *Joan Brossa. Agafo una lletra i capgiro el món*, publicació infantil de Judith Barnés editada per Vegueta edicions.
- ✧ *Joan Brossa. Poesia i prosa*, reedició del llibre editat per 3i4 l'any 1995.

CONSTEL·LACIÓ BROSSA

L'Any Joan Brossa ha sumat un total de **350 activitats** escampades per tot el territori. Bona part de la programació va tenir lloc a la Fundació en format d'exposicions temporals, activitats paral·leles, presentacions de llibres o bé converses articulades entre brossians a partir del cicle 'Ens va fer Joan Brossa'. Altrament, fora de la Fundació i en col·laboració directa amb l'equip de l'entitat han tingut lloc exposicions rellevants a diferents equipaments culturals o bé el desplegament d'un projecte educatiu de les característiques de la Cantània, coordinat per L'Auditori, dedicat a la figura de Joan Brossa, essent la primera vegada que aquest programa se centra en un creador.

El desplegament d'aquest volum d'activitat va ser, en part, gràcies a la preparació d'un dossier amb **44 activitats brossianes**, avalat per la Fundació, que fou enviat a totes aquelles entitats que contactaven la institució amb l'objectiu de participar en la commemoració. Les propostes eren de format divers (espectacles, conferències, clubs de lectura, rutes literàries, exposicions itinerants, tallers, etc.), pressupost variable i adreçades a diferents segments de públic. D'entre totes les activitats que s'oferien, aquelles que varen ser més programades foren:

- ✧ **Joan Brossa i la màgia.** Conferència-espectacle a càrrec del mag Hausson.
- ✧ **Brossa enrabiàt.** Espectacle a càrrec de Mònica Van Campen, Oriol Tramvia i Lluís A. Baulenas.
- ✧ **Processos de creació en Joan Brossa.** Conferència a càrrec de Glòria Bordons.
- ✧ **Brossa breakout,** el secret de l'artista. Taller juvenil a càrrec de Teresa Saborit.
- ✧ **Embrossa't.** Espectacle familiar a càrrec de Cia. Adaura Teatre Visual.
- ✧ **Brossa de prop.** Espectacle familiar a càrrec del clown Marcel Gros.
- ✧ **A de Brossa.** Taller-espectacle familiar a càrrec d'Assumpta Mercader.

D'entre les activitats i iniciatives dutes a terme durant l'Any Joan Brossa per part de diferents entitats, cal destacar-ne les següents:

- ✧ **XV edició Poesia als parcs.** Programa de ‘Lletres i paisatge’ gestionat per la Diputació de Barcelona en què Joan Brossa esdevingué el fil conductor amb aquestes activitats:

Recital inaugural ‘Un home reparteix fulls clandestins’ que tingué lloc el 2 de maig al Pati Manning de Barcelona a càrrec de Carles Rebassa.

Recital poètico-musical ‘Brossa. Poemes de revolta’ que tingué lloc el 18 de maig al Parc del Castell de Montesquieu a càrrec de Mònica Van Campen, Oriol Tramvia i Lluís A. Baulenes.

Recital i passeig poètic en homenatge a Joan Brossa amb Perejaume, Manuel Guerrero i Carles Rebassa que tingué lloc el 15 de setembre al Parc d’El Montnegre i el Corredor.

Espectacle escènic ‘Brossa de prop’ que tingué lloc el 24 de novembre al Parc Natural de la Serra de Collserola (MUHBA – Vil·la Joana) a càrrec de Marcel Gros.

- ✧ **V edició Fira Litoral.** Edició que prengué com a lema el vers de Brossa “Entre les lletres de l’abecedari encara resta molt per descobrir” i que organitzà la lectura dramatitzada ‘Embrossa’t’ en col·laboració amb la Cooperativa Rocaguinarda i el recital poètic ‘Joan Brossa. Poemes transgredits’. Tingué lloc els dies 10, 11 i 12 de maig a l’Ateneu l’Harmonia de Barcelona. La roda de premsa del programa s’organitzà a la seu de la Fundació amb la participació de Manuel Guerrero, comissari de l’Any Joan Brossa; i de Glòria Bordons, vicepresidenta d’estudis de la Fundació Joan Brossa.

- ✧ **Litterarum.** Fira professional d’espectacles literaris impulsada per l’Ajuntament de Mora d’Ebre i la Institució de les Lletres Catalanes. Tingué lloc entre el 30 de maig i el 2 de juny i s’hi celebraran quatre espectacles dedicats a Joan Brossa:

‘Brosset’ de Teatre Aula a partir de textos de Joan Brossa adreçats a públic escolar. Se celebrà a la Biblioteca Comarcal el 30 de maig.

‘Un altre cop poesia no!’ A càrrec de Trio Epítet on es deien i es musicaven textos de diferents escriptors entre els quals hi havia Joan Brossa. Tingué lloc a la plaça de Dalt el 31 de maig.

‘La mona Miquela’ de Pepa Lavilla adreçada a públic adult a partir de textos brossians. Se celebrà a la plaça de Dalt l’1 de juny.

‘Brossabadat’ de Jordi Cambras, un espectacle de màgia per a públic adult que tingué lloc a la plaça de Dalt l’1 de juny.

✧ **V edició ‘Balla’m un llibre’.** Programa impulsat des de l’Associació de Professionals de la Dansa de Catalunya, l’Institut Català de les Empreses Culturals i el Servei de Biblioteques del Departament de Cultura amb l’objectiu de difondre la dansa tot sumant les arts de la paraula i del moviment en un escenari singular i proper als ciutadans com és el cas de les biblioteques públiques. La peça guanyadora fou ‘**Olor de menta**’ de Laura Alcalà i Emma Riba les quals posen el cos al servei d’un collage de poemes escènics de Joan Brossa. La itinerància de l’espectacle fou la següent:

Biblioteca Fages de Climent de Figueres (3 de juliol)

Biblioteca Pública de Manlleu (25 d’octubre)

Biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa (22 de novembre)

Biblioteca Josep Salceda i Castells de Cambrils (2 de desembre)

Biblioteca Francesc Candel de Barcelona (3 de desembre)

Biblioteca Comarcal Josep Finestres Monsalvo de Cervera (12 de desembre)

✧ **19è Festival nacional de Poesia.** Festival coorganitzat per la Institució de les Lletres Catalanes i l’Ajuntament de Sant Cugat en què tingueren lloc cinc activitats i tres exposicions dedicades a Joan Brossa. En destacaren:

Conferència ‘Joan Brossa, avui’ a càrrec de Manuel Guerrero, comissari de l’Any Joan Brossa, que tingué lloc el 9 d’octubre a l’Arxiu Nacional de Catalunya.

Recital ‘Brossa Rebassa Sonet’ a càrrec de Carles Rebassa que tingué lloc el 9 d’octubre a la Canals Galeria d’Art de Sant Cugat.

Lectura dramatitzada ‘Com em vaig fer Joan Brossa’, a partir d’un text de Jordi Malé interpretat per l’actor Pere Anglas que tingué lloc el 19 d’octubre a la Casa Museu-Cal Gerrer.

✧ **III edició Utopia Market.** Trobada de poesia visual i experimental que tingué lloc els dies 18, 19 i 20 d'octubre a l'Utopia 126 del barri del Poblenou. En el marc de l'Any Joan Brossa s'organitzaren les activitats següents:

Taller familiar 'Mirem pel forat de la O' dinamitzat per Anna Solé, educadora de la Fundació.

Projecció inèdita 'Music Hall Brossa' gravada al Teatre Arnau l'any 1982 i presentada per Pep Bou.

Instal·lació 'Felicitats Brossa' concebuda per Cuca Canals que va consistir a repartir cartells a diferents contenidors de Brossa de tot Barcelona.

Pel que fa a institucions culturals que varen implicar-se amb l'Any Joan Brossa caldria destacar-ne quatre. En primer lloc, el **Teatre Nacional de Catalunya** va jugar un paper vital com a equipament cultural que va acollir l'acte de clausura de l'Any Joan Brossa i que, a més, Xavier Albertí, en va assumir la direcció artística. Un total de tres-centes persones gaudiren d'un collage de propostes que posaven de manifest l'esperit polièdric del poeta, la convivència de la tradició i de la modernitat i la necessitat de reivindicar les noves generacions a l'hora de rellegir el poeta. Les persones que intervingueren a l'acte foren: Quartet Brossa, Dorita Falcó, Blanca Llum Vidal, Josep Pedrals, Maria Sevilla, Carles Rebassa, CIA. Roberto G. Alonso, Albert Serra i Tecnomago.

Els protagonistes de l'acte de cloenda de l'Any Joan Brossa al Teatre

En segon lloc, l'**Escenari Joan Brossa** va organitzar tres lectures dramatitzades a partir de textos teatrals de Joan Brossa (*La sorra i l'acadèmia*, 29 de gener; *La jugada*, 26 de març; i *El rellotger*, 28 de maig); dos passis per a grups escolars de l'espectacle *Embrossa't* de la companyia Addaura Teatre visual els dies 29 de gener i 19 de març; l'espectacle *Brossa enrabiàt* dirigit per Lluís-Anton Baulenas a partir dels poemes de revolta de Joan Brossa que fou representat entre el 6 i el 17 de març; l'espectacle *L'Aniversari (o un instant de mística laica)*, projecte guanyador de la Residència Brossa 2019 dirigit per Héctor Mellinas que es va poder veure des del 20 de març fins al 7 d'abril; i l'espectacle *Laberint striptease* dirigit per Roberto G. Alonso a partir de l'obra de Joan Brossa, que va ser programat entre el 10 d'abril i el 12 de maig, una de les activitats destacades de la commemoració.

Laberint striptease a l'Escenari Joan Brossa

En tercer lloc, la **Filmoteca de Catalunya**, amb la programació del cicle 'Instantànies brossianes', oferí una proposta de dotze projeccions triades a partir dels interessos cinematogràfics de Brossa. També va acollir la presentació del nou documental 'Brossa. La insurrecció poètica', realitzat per Sergi Sala de Zeba Produccions amb el suport de Institució de les Lletres Catalanes, dedicat a resseguir la trajectòria

la vital i professional de Joan Brossa a partir d'entrevistes fetes a estudiosos, poetes i creadors que el van conèixer i a nous referents del panorama cultural del país que, d'alguna manera, s'han vist influenciats, inspirats o interessats per la figura del poeta. La presentació tingué lloc el 28 de febrer, i el 2 de març s'emeté pel Canal 33.

En quart lloc, l'**Ateneu Barcelonès** va programar la xerrada-espectacle *Brossa i l'univers bombolla* a càrrec de Pep Bou el 21 de maig; el debat poètic *Dos Joans: Brossa i Oliver* amb la presència de Glòria Bordons, Jordi Coca i Àlex Broch, moderats per Manuel Guerrero el 6 de juny; i el col·loqui *Imaginar Joan Brossa* amb un diàleg entre Vicenç Altaió i Jordi Obiols moderat per Joan Safont el 18 de juny. En la mateixa línia, convé destacar la proposta *Brossa i Verdaguer, un diàleg* que va ser conduïda per Misael Alern i Raquel Santanera el 9 de juny al **MUHBA – Vil·la Joana** en el marc de la Festa Verdaguer 2019 que organitzà la **Fundació Jacint Verdaguer**.

Altres esdeveniments de gran magnitud en els quals la Fundació va tenir una participació activa foren: la projecció de vídeomapatge 'Brossa a capell A' que tingué lloc a la façana de l'**Ajuntament de Barcelona** en el marc de les festes de La Mercè i que va rebre assessorament per part de la Fundació i la participació a la **Fira de Frankfurt** amb la creació d'un estand d'inspiració brossiana per part de la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona i l'Institut Ramon Llull. Amb motiu d'aquest esdeveniment s'edità un fulletó per part de la Fundació amb l'objectiu de fomentar l'interès en l'obra de Brossa en editors estrangers i s'organitzaren dues xerrades: la primera entre Glòria Bordons, vicepresidenta d'estudis de la Fundació Joan Brossa, i Manuel Guerrero, comissari de l'Any Joan Brossa; i la segona entre Eduard Escoffet i Alicia Kopf, membres del centre d'estudis Joan Brossa. En aquest acte va ser presentat, en primícia, el catàleg raonat *Joan Brossa. Poesía visual, 1941-1970*.

Menció a part mereix el grup de recerca Poció. Poesia i Educació de la **Universitat de Barcelona** que, gràcies al suport de la Institució de les Lletres Catalanes, del Ministerio de Ciencia, Innovación y Universidades, del Ministerio de Cultura y Deporte, de la Universitat de Barcelona, del Museu Picasso i de l'Escenari Joan Brossa, va organitzar el II Simposi Internacional Joan Brossa: Els arbres varien segons el terreny a l'**Institut d'Estudis Catalans**. Aquest simposi constava de tres conferències, quatre taules rodones, tres càpsules creatives, dos espectacles internacionals i una visita guiada i tenia com

Videomapatge inspirat en Joan Brossa a la façana de l'Ajuntament de Barcelona

a objectiu principal el de construir noves bases per als estudis sobre Joan Brossa i fer-ne una actualització. Els eixos sobre els quals va girar el programa foren:

- ✧ La relació de Brossa amb el món cultural del seu moment, tant el de Catalunya com el de més enllà de les nostres fronteres.
- ✧ L'impuls de noves lectures de Joan Brossa, tot contrastant com s'ha llegit i com es llegeix ara.
- ✧ El debat sobre el fet creatiu a partir de Brossa: quins artistes o poetes actuals se'n consideren deutors i per què.

El programa es dividí en aquestes seccions:

✧ Conferències:

‘En Brossa a terra’, a càrrec de Perejaume i moderada per Jaume Subirana.

‘brotant a l'ombra de l'obra d'en Brossa’, a càrrec d'Enric Casasses i moderada per Lis Costa.

‘L'amitié de Joan Brossa’, a càrrec d'Alain Arias-Misson i moderada per Glòria Bordons.

✧ Taules rodones:

‘Brossa en relació amb el món cultural del seu moment’, amb la presència de John London, Jordi Marrugat, Eduard Escoffet i Rui Torres i moderada per Carlota Caulfield.

‘Noves lectures de Joan Brossa: com s'ha llegit i es llegeix ara’, amb la presència de Marc Audí, Héctor Mellinas i Roland Polito i moderada per Joan M. Minguet.

‘Recreació de Brossa, com es crea a partir de Brossa’, amb la presència de Sergio Blanco, Laia Torrents, Emily Mast i Laia Estruch i moderada per Eva Figueras.

‘Joan Brossa. Diàlegs’ a partir d'una selecció dels articles amb la presència de Fernando Gerheim, Alexandre Bataller, Núria Perpinyà i Jordi Malé i moderada per Marc Audí.

✧ Càpsules creatives dinamitzades per Julián Álvarez, Cloe Masotta i Anna Dot.

✧ Espectacles:

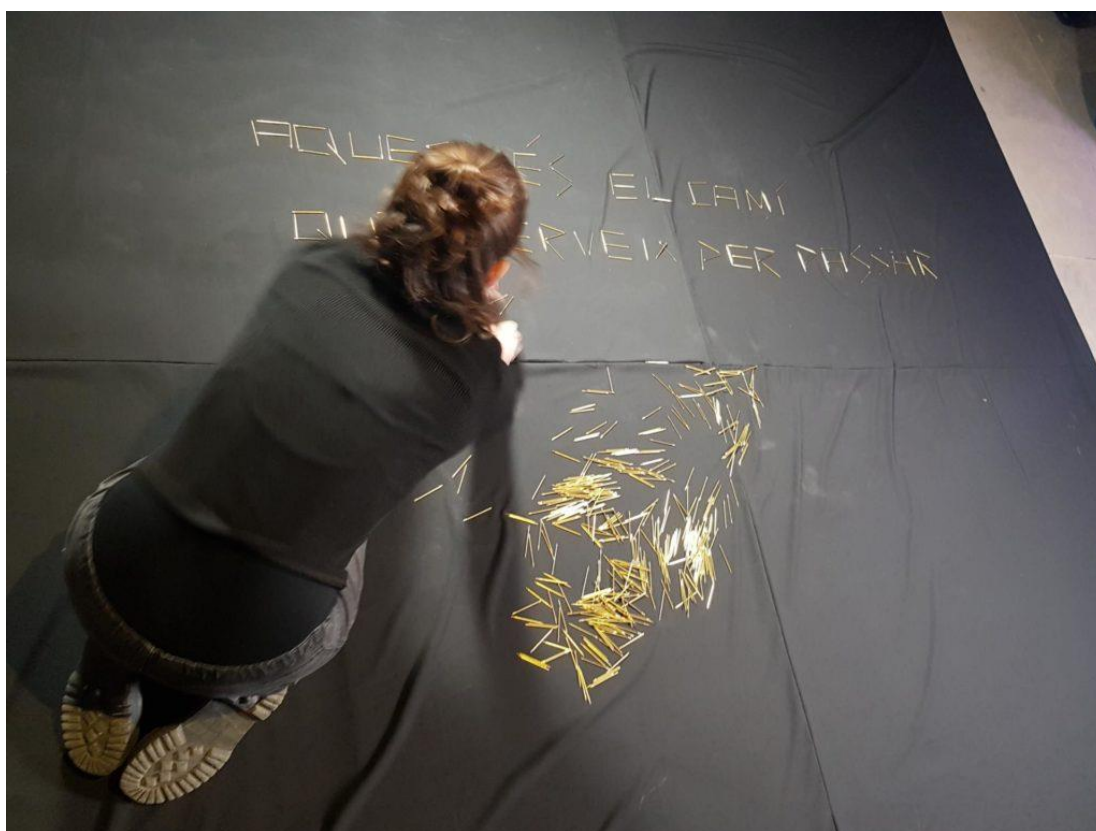
Actuació teatral ‘Cartografía de una desaparición’, a càrrec de Sergio Blanco a l’Escenari Joan Brossa.

Acció urbana ‘This line is the present’, a càrrec d’Emily Mast i d’alumnes de l’ERAM per diferents carrers d’El Born i els patis del Museu Picasso.

✧ Activitats complementàries:

Visita guiada a l’exposició ‘La xarxa al bosc. Joan Brossa i la poesia experimental, 1946-1980’ a càrrec d’Eduard Escoffet a la Fundació Joan Brossa.

El comitè organitzador del Simposi va estar format per: Judith Barnés, Glòria Bordons, Júlia Català, Eva Figueras, Jordi Llorens i Julieta Torrents.

Captures de la performance *This line is the present*

Finalment, cal esmentar dues intervencions artístiques concebudes amb motiu de la commemoració del naixement del poeta: la performance poètica 'Arca' dirigida i coordinada per Asunción + Guasch a l'**Arts Santa Mònica** el 23 d'abril i la instal·lació '12 combinacions de dos pals + 1 (agressió) de Jaume Yagüe al **Palau Robert** que es va poder veure entre el 18 de novembre i el 31 de desembre.
